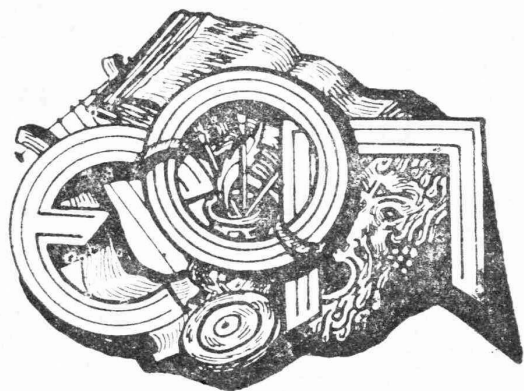

Εκκίνηση

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΩΤΟΣ — 20 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1944 — ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 3

“ΕΚΚΙΝΗΜΑ,,

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΙ' ΕΠΙ-
ΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙ-
ΣΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ (Ε.Ο.Π.)

Διευθύνεται από συνταχτική επιτροπή
*Αρχισυντάχτης: Μ. Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ

Συνεργασίες βιβλία κ.τ.λ. να στέλ-
νονται προσωρινά στον Οίκο Φοιτητού
*Αρριανού 5 ή «Φοιτητική Λέσχη» Στρά-
τηγού Καλλάρη 3 για τό περιοδικό
“ΕΚΚΙΝΗΜΑ,,

Τιμή φύλλου Δρχ. 30.000

Χρόνος Α'—20 του Μάρτη 1944—Τεύχος 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΠΑΡΘΕΝΗ :	“Ανοιξη (ποίημα)
Η. ΘΡΑΚΙΩΤΗ :	“Ιστορία ενός θανάτου (διήγημα)
ΑΝΤ. ΝΙΚΗ :	Νιότη (ποίημα)
ΑΝΤ. ΣΙΓΑΛΑ :	“Η δημοτική μας βιβλιοθήκη
Δ. ΚΑΡΑΝΙΚΑ :	“Η σωφρονιστική προσπάθεια στην Ελλάδα μετά την “Απελευθέρωση του 1821.
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ :	“Από τ' άριστουργήματα του λαού μας
Θ. ΦΩΤΙΑΔΗ :	“Ο ποιητής “Οδυσσέας “Ελύτης.
Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ :	“Αποσπασμένη χρονολογία (ποίημα)
Κ. ΜΑΝΙΑΤΗ :	Φοιτητές και φοιτήτριες.
Ν. ΝΑΡΒΑ :	“Υμνος—“Απαντοχή (ποίηματα)

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ : “Απ' όσα μας γράφουν—“Η γνώμη μας— Ν. ΒΛ-
ΣΙΑΚΑΚΗ—Ζωή και κίνηση του ΕΟΠ.—Τ. Π.—“Η κίνηση της
ΦΕΑ—Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ—κριτική του βιβλίου—ΤΗΣ ΣΥΝΤΑ-
ΞΗΣ “Ο Τύπος—Νέα Βιβλία—“Αλληλογραφία.

ΕΚΚΙΝΗΜΑ

ΧΡΟΝΟΣ Α'.

20 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1944

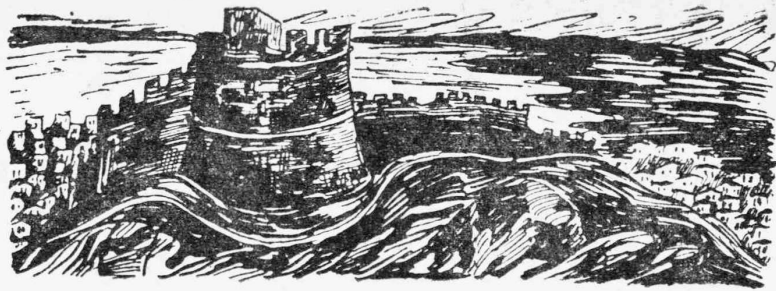
ΤΕΥΧΟΣ 3

ΑΝΟΙΞΗ

“Η άνοιξη ελπιδόφορην έφέτο την καρδιά
τόσο γλυκά τή βρήκ' έδώ στο πρόσχαρο σπιτάκι,
που δάκρυσαν τὰ μάτια μου στην κρύφιαν εύωδιά
σα σκόρπισε με κύπελλα τών ρόδων ή λαμπράδα
τή λιόχαρη, τή δροσερή και τήν κρυφή όμορφάδα!
“Η άνοιξη ελπιδόφορην έφέτο την καρδιά.

Στην άγια μοσκομύριστη του κήπου μου άγκαλιά
Κόπιασε ξένη κι έχω γώ περίσσιο ένα βιβλίο
τή σιωπηλή φίλια μου κι άγάπης μιὰ φωλιά
γλυκό ψωμί, τ' όλόχρυσο, βουνίσιο μου τὸ μέλι
και για τή λήθη τ' άφριστό κρασί μου από τ' άμπέλι,
στην άγια μοσκομύριστη του κήπου μου άγκαλιά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΡΘΕΝΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑ

«Ένα χαρούμενο απόγεμα πήγα και συνάντησα τόν πόνο. Δέν ξέρω, άλλ' αὐτὴ τὴν ἐντύπωση μοῦ ἄφισε ἡ μητέρα τοῦ νεκροῦ πιά φίλου μου, πού δέν μπόρεσα στήν τελευταία του σκληρὴ ὥρα νὰ τοῦ φιλήσω τὸ κοῦο καὶ φτωινὸ του μέτωπο. Εἶχε κατεβεί ἐδῶ κάτω, — λίγον καιρὸ ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατό του, — ἴσως καὶ γελάσει τὸν πόνο της κοντὰ στοὺς λίγους γνωστούς της. Ἔτσι μοῦ εἶπε, ὅταν πήγα καὶ τὴ συνάντησα ἕνα χαρούμενο ἀπόγεμα.

Ὁ ἀμέριμνος κόσμος τῆς παλαιᾶς ζωῆς, πού τῆς ἀνάστησε ἡ συνάντησή μας, σημάδεψε μ' ἕνα χαμόγελο τὸ πρόσωπό της! Ἄ! τὸ πρόσωπό της! Τὸ πρόσωπο μιᾶς μάνας, πού ἔχασε τὸ ποῦτο της παιδί νέο, τόσο νεό... Μιὰ ἀυλακιά στοῦ μέτωπο. ἀνάμεσα στὰ δύο της φρυδιὰ, κ' ἕνα μικρὸ χαμόγελο στήν ἄκρη τῶν χειλιῶν. Κ' εἶτανε τόσο ρουφηγμένα τὰ μάγουλά της, καὶ στὰ μάτια της ἡ θλίψη εἶχε βροῖ μιὰν ἀνεὶη κατοικία. Οἱ ὄμοι της εἶχανε κυρτώσει, τόσο πολύ... Τὸ λιπόσαρο χέρι της μοῦ χάιδεψεν ἀλαφρὰ τὰ μαλιὰ, καὶ τὸ μάγουλό μου κάρηκε ἀπ' τὸ δάκρυ της. Κ' ὕστερα μιὰν ἱστορία... Μιὰν ἱστορία ἐνὸς ἀπλοῦ θανάτου, ἄρχισε νὰ μοῦ λέει μιὰ μονότονη φωνή...

— «Ξέρω πὸς δὲ θά ναι ἡ εὐγένεια, πού θά σὲ κάνει νὰ μ' ἀκούσεις προσεχτικά, ὅπως κάνουν καὶ τόσοι ἄλλοι. Εἴσουν τόσο φίλος του... καὶ ξέρω πονᾶς τώρα καὶ σὺ μαζί μου. Κ' ὕστερα... νὰ... πὸς νὰ σὲ πῶ... νιώθω μιὰν ἐπιταχτικὴ ἀνάγκη νὰ πῶ σὲ κάποιον τὴν ἱστορία τοῦ Νίκου». Δέν εἶμαι τόσο δυνατὴ γιὰ νὰ κρατήσω τὸν πόνο μέσα μου. Θὰ μὲ κάψει. Τώρα εἶμαι μιὰ ἀπλὴ μητέρα, πού δέν ξι-

ρει τίποτα καὶ πού οὔτε θέλει νὰ βλάθει... πού θέλει μόνο νὰ πει τὸν πόνο της γιὰ τὸ χαρὸ τοῦ παιδιοῦ της...

Μόλις ἡ πρώτη ψυχάλα ἔφερε τὸ μήνυμα τοῦ φθινόπωρου, ἐσὺ ἔφυγες. Κ' ὕστερα καὶ ἄλλοι... Ἔτσι πού, σὲ λίγον καιρὸ, στὴ μικρὴ μας πολιτεία δέν ἀπάνταινες σχεδὸν κανένα γνώριμο πιά. Ὁ καθένας ἔκλεινε τὸ σπίτι του μὲ τὶς ἡσυχες βραδινῆς ὄρας καὶ τὰ χαρούμενα πρωινὰ, ἔπαιρνε τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιά του, κ' ἔρχονταν ὅπως καὶ ὅπως ἐδῶ. Ἄφινε μόνο πίσω τοὺς γέροντες γονιούς του, γιὰ νὰ προετοιμαζοῦν στὶς μέρες τῆς ἐγκαρτέρησης τῆς χαρᾶ τοῦ γυρισμοῦ τῶν παιδιῶν τους. Μιὰ δροσοστάλα ἀπὸ τὰ δύο μάτια ἀγαπημένα, ἔκλειναν οἱ νέοι μὲς τὴν καρδιά τους. Καὶ κινούσανε γιὰ ἐδῶ, μόνο μὲ τὴν εὐχὴ τῶν γυναικῶν τους καὶ τὴ λαχτάρα τ' ἀγνωστοῦ στὰ χεῖλη τους. Κι ὅταν μιὰ μέρα ἀνοίγοντας τὰ μάτια εἶδαμε γύρω τριγύρω ἕνα πρόσωπο, καὶ ὅταν μιὰ μέρα ἀνοίγοντας τὰ μάτια, δὲ βροῖκαμε ἀνθρώπο γνωστὸ γιὰ νὰ μᾶς πει τὴν καλημέρα, νιώσαμε πὸς ἦθε καὶ ἡ δική μας ἡ ἀράδα. Ἔτσι καὶ μεῖς ἀφίσαμε τὸ πατρικό, μόλις τὸ ἐπέτρεψε ἡ κατάσταση τοῦ Νίκου. Στὰ δωμάτια του κλειδώσαμε τὰ ὄνειρα πού δέν ἐπρόφτασαν νὰ πάρουνε σάρκα, τὴν ψυχὴ μας ἀφίσαμε ἐκεῖ, καὶ πήραμε τὰ πράματά μας, καὶ ἦρθαμε ἐδῶ. Δέν μπορῶ νὰ σοῦ τὸν περιγραψῶ τὴν ὥρα πού φεύγαμε. Ὅλη νύχτα δέν κοιμήθηκα, καὶ ἀπ' τὰ χαράματα εἶχε σηκωθεί καὶ γύριζε σ' ὄλο τὸ σπίτι. Στάθηκε ὥρα στὸ δωμάτιο πού εἶδε τὸ φῶς, γύρισε κάθε γωνία πού τοῦ εἶτανε καὶ μιὰ δροσερὴ ἀνάμνηση. Στὴν ἀυλὴ, πού γνώρισε τὸν ἥλιο, στάθηκε πολὺ ὥρα ἀκουμπώντας στὸ δέντρο, πού τὸ ξε-

καρπίζει ὁ ἰδρώτας του. Ἀναπαύτηκε ἡ μιὰ του στὸν κήπο, πού τοῦ χάριζε τὶς ἀγαπημένες του κόκινες ἀνεμώνες. Ξετυλίγονταν φαίνεται ἐμπρὸς του εἰκόνες τῆς παιδικῆς ξενισίας, γιὰ τὴν τὰ χλωμά του μάγουλα κοκινίσανε καὶ ζωγράφανε τὰ μάτια του. Μά, γρήγορα πάλι, ἔχασαν τὴ λάμψη τους, ἔγιναν πάλι θολὰ. καὶ ἔφερε στὸ λαιμὸ τὸ κέρμο χέρι του. Στὴν ἐρωτηματικὴ μου ματιὰ, ἀπάντησε μ' ἕνα ἀπροσδιόριστο καθησυχαστικὸ χαμόγελο, καὶ μ' ἕνα κίνημα τῶν χειρῶν τὸν σὰ νὰ μοῦ εἶπε: «Μοῦ στενεύει τὸ πονακίμο!» Κι ὅμως ὁ ἀδυνατισμένος λαιμὸς του ἔπλεε ἐκεῖ μέσα. Πνιγὸταν! Ἡ εἰκόνα τῆς ρωμαλέας του ἐφηβικῆς ὑγείας ὡραία καὶ σκληρὴ, θὰ τοῦ ἦθε καὶ θὰ τοῦ τρύπασε τὸ μυαλό, θὰ ξανάζησε ἴσως νοερὰ τὶς μέρες πού μὲ τὴν πίστη στὰ δυνατὰ του μπράτσα τσάπιζε τ' ἄγνοο χῶμα.

Κι ἀπότομα, μὲ μεγάλες καὶ δύσκολες δρασκελιές, ὅσο μποροῦσε πιὸ γρήγορα, ὅσο κράταγαν τ' ἀδύνατα πόδια του, πέρασε τὴν αὐλὴ, δρασκελίσσε τὸ κατόπλι τῆς δεξιοπορίας, χωρὶς νὰ μᾶς κοιτάει καθόλου, χωρὶς νὰ ρίξει μιὰ ματιὰ γύρω του, καί, γρήγορα πάλι, ἔστριψε τὴ γωνία τοῦ δρόμου, βαδίζοντας, βαδίζοντας, ὠχρός, κάτω ἀπ' τὴν περιέργη βλέματα τῶν ξαφνιασμένων διαβατιῶν. Ἄλαλος ὁ πατέρας του τὸν ἀκολούθηγε ἀπὸ κοντὰ, καὶ μόλις πρόφτασε νὰ τὸν δεχτεῖ στὴν ἀγκαλιά του, ὅταν, μπροστὰ στὸ σταθμὸ τοῦ αὐτοκινήτου, δέν ὑπάκουαν πιά τὰ πόδια του.

Οὔτε μιὰ ματιὰ δὲ χάρισε, καθὼς φεύγαμε, στὴ μικρὴ του πολιτεία πού δέχονταν τὸ χλοῦδ φίλι τοῦ πρωῖνοῦ χειμωνιάτικου ἡλίου. Σιωπηλὸς σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ, μέτραγε, πότε τὰ χιλιόμετρα πού πέραγαν γρήγορα, πότε τὰ δέντρα, καί, ὥρα πολλή, περιεργάζονταν ἀσήμαντα πράματα. Μόνον ἐγὼ καὶ ὁ πατέρας του, νιώθαμε τὴν ἀνάγκη τὴν αὐτὴ καὶ τὴν προσπάθεια ν' ἀπασχοληθεῖ μὲ κάτι, γιὰ νὰ μὴ σκέφτεται τίποτα τίποτ' ἀπ' ὅσα πέρασαν καὶ ἀπ' ὅσα θά ἔρχονταν...

Ἀπ' τὴν Καβάλλα, μιὰ βάρκα μᾶς πέταξε στὸ Σταυρό. Καὶ τὸ κοπιαστικὸ ταξίδι συνεχίστηκε ἴσαμ' ἐδῶ. Ὅσο πλησιάζαμε, γίνονταν πιὸ ὀμιλητικὸς. Τὰ λευκὰ σύνερα πού, στὴ δειληνὴν ὥρα, φιλοῦσανε μαλακὰ τὶς κορφές τῶν γύρω βουνῶν, ἡ γαλήνη τῆς λιμνούλας καὶ ὁ χαρούμενος θόρυβος τῶν σταθμῶν τοῦ μικροῦ τραίνου, τὸν ἔκαναν εὐδιάθετο. Τὸν κάτρε ὀλόκληρο ἡ χαρὰ τῆς

συνάντησης μὲ τοὺς φίλους του! Θυμάσαι, ἀλήθεια, πόσο γέλαγε ὅταν ἦρθες νὰ τὸν δεῖς; Καὶ πόσο χαρούμενος εἶταν, ὅταν ἔφυγες μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ ξανάρθεις μὲ πολλὰ βιβλία, μὲ βιβλία πού μιλοῦσανε γιὰ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς! Ἦθελο τόσο νὰ μείνουμε ἐδῶ! Ὁ γιατρός ὅμως, πού πήγαμε νὰ τὸν ἐξετάσει, εἶπε γιὰ μιὰν ἐγχείρηση καὶ γιὰ κάτι κλωστίτσες, πού ἔπρεπε νὰ τοῦ βγάλει ἀπ' τὴ βάση τοῦ λαιμοῦ. Τοῦ κάναμε τὴν ἐγχείρηση καὶ μᾶς εἶπε νὰ τὸν πᾶμε στὴν ἐξοχὴ, νὰ τρώει καλὰ καὶ ἀκόμα, πὸς ἔβγαλε εὐκόλα τὶς κλωστίτσες. Ξέχασε ὅμως νὰ μᾶς πει πὸς, μαζί μὲ τὶς κλωστίτσες, ξερίζωσε καὶ τὶς ἐλπίδες τοῦ παιδιοῦ μου...

Ἔνα χιονισμένο χωριουδάκι κοντὰ στὴν Κοζάνη, δέχτηκε ξαφνικὰ ἕνα πρωῖνο τρεῖς ταξιδιώτες. Πάνω σ' ἕνα γαϊδουράκι ἕνας νέος, πολὺ νέος καὶ πολὺ χλομός, σφραγισμένος μὲ τὴ βούλα τοῦ θανάτου, ἔπαινε μέσα, γιὰ νὰ μετρήσει στὰ λιγνὰ του δάχτυλα τὶς στερονές μέρες μιᾶς ζωῆς.

Τὸν εἶχε κουράσει πολὺ τὸ ταξίδι. Γιατὶ καμιά ἐλπίδα δέν τὸν ζέσταινε. Κι ὅταν μῆκαμε μέσα στὸ δωμάτιο, πού ἡ σκόνη μέτρησε πάνω στὰ φτωχὰ του ἐπιπλα τὶς πολλὲς μέρες τῆς ἐγκατάλειψης, γύρισε τὴ ματιὰ του ὀλόγυρα, καὶ μοῦ πε τὸ ἴσουο βλέμα του: «Ἐδῶ; Ἐδῶ, μητέρα, θὰ πεθάνουνε τὰ ὄνειρα; Δὲ θὰ τραγουδήσω πιά τὸν ἥλιο. Καὶ δὲ τσαπισῶ ἄγνοο χῶμα γιὰ νὰ καρπίζει; Στ' ἄφωρο παρὰ πονὸ πού δέν κράτησα τὸ δάκρυ μου. Ἀμίλητος, ἦθε καὶ μὲ φίλους στὰ μάτια καὶ τράβηξε νὰ ξαπλωθεῖ στὸ κρεβάτι, γιὰ νὰ μὴ σηκωθεί πιά, παρὰ νεκρός...

«Νὰ τρώει καλὰ». Ἐλεγε ὄλο ὁ πατέρας του, ὅταν τὴν ἄλλη μέρα ἔπαιρνε τὸ δρόμο γιὰ τὴν κοντινὴ πολιτεία. Δουλιὰ πήγαινε νὰ γυρέψει. Γιὰ νὰ γελάσει πιά καὶ τοῦ παιδιοῦ του τ' ἔχει ὅπως καὶ πρῶτα. Γιὰ νὰ νοιώσει καὶ αὐτὸ τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς. Γιὰ νὰ γίνε πάλι γερό, μὲ κόπινο πρόσωπο, μὲ γελαστὰ μάτια καὶ δυνατὰ μπράτσα. Ἴσως νὰ βροῖσκε καὶ κανένα φάρμακο πού νὰ γίνονταν ἀμέσως καλὰ. Γιὰ πληρωμὴ; Καὶ τὴν ψυχὴ του θὰ δινε.

Φύσηξε ὅμως παγερός ἀνεμος τοῦ σμυφέροντος καὶ πᾶγωσε τὶς ἐλπίδες τῆς καρδιάς. Περιεργάστηκαν τὸ πρόσωπό του καὶ δὲ ρωτήσανε γιὰ νὰ ναι τόσο γρήγορα μαραμένο. Ὑπολόγισαν τὴ δουλιὰ πού θὰ βγαζαν τὰ χέρια του καὶ δέν πρόσεξαν τὰ κόκαλα πού πετάγονταν ὀξω. Καὶ φαίνεται πὸς

ή εμπροσική αυτή εξέταση δὲν ἔφερε τ' ἀναλογα ἀποτελέσματα. Γιατί κανένας δὲν εἶχε δουλιὰ.

Στὴν πόρτα δὲω ἄς ἔγραφε πάνω στὸ πινακίδι πὼς «ζητοῦνται ἐργάται». Βρέθηκεν ὁμως κ' ἕνας καλὸς ἀνθρώπος. Τὸν λυπήθηκε φαίνεται. Καὶ τὸν ἔβαζε ἀπ' τὸ πρωτὸ ὡς τὸ βράδι νὰ δουλεύει, σκυλίσια δουλιὰ. Κάθε Σάββατο, τὸν πλέρωνε ὅσο ἔφταναν γιὰ τὴ μισθὴ βδομάδα. Τὶ νὰ κάνει; Δούλεψε ὅλο σχεδὸν τὸ χειμῶνα. Κάθε πού πληθύνονταν, ἔρχονταν στὸ χωριό, κουβαλώντας ὅ,τι καλὸ ἔβρισκε. Ὡς καὶ τὸ ταίγιο τὸ χε κίφει γιὰ νὰ τὰ φέρονει βόλτα. Δὲν ἔφταναν βέβαια καὶ πάλι. Κάτι λεφτουδάκια ὅμως εἶχαμε, κάτι μᾶς ἔστειλε ὁ μικρὸς γιὸς ἀπ' τὴν Ἀθήνα μαζί με τὸν ἀδερφό μου. Ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριὰ ἔκανα ὅ,τι μπορούσα. Καὶ ψωμί καὶ γιατροί. Ἄλλου, ὅμως εἶχε τὸ μαρᾶκι. . .

Τὰ δέκατα ἀνεβαίνανε ταχτικά. Ἔνα, δύο, κάθε δέκα, δεκαπέντε μέρες. Κι ὅταν ἔβλεπε τὸν ὑδράργυρο, κίτρινο, ἀκίνητο, ἀσυγκίνητο νὰ τοῦ μετράει σταθερὰ τὴν καταδική του, τρελαίνονταν; Δὲν ξέρω πόσα θερμομέτρα εἶχε σπάσει. Μὰ πολὺ τὸν πείραζε κ' ἡ δική μου ἡ ἀδυναμία καὶ τοῦ πατέρα του ἡ τυράγνια. Καταλάβαινε πὼς πολλὲς φορὲς ἔμενα νησιτικὴ γιὰ νὰ φάει αὐτὸς καὶ πόσες φορὲς δὲν ἔκλαψε, μυστικά, τὴ νύχτα, ὦρες πολλὲς γιὰ τὸν πατέρα του. Τὸ κρῦο εἶταν βέβαια περισσὸ κεῖ πάνω, καὶ τὸ δάσος μετὰ τὰ ξύλα τρεῖς ὦρες μακριὰ. Καὶ τὴ μιὰ βδομαδιατικὴ μέρα τῆς ἀνάπαψης ὁ πατέρας του, ἀπὸ τόσο μακριὰ ἔφερε τὰ ξύλα γιὰ νὰ συμπληρώσει τὸ μόχτο τῆς βδομάδας γιὰ τὴν καλλιτέρευση τοῦ Νίκου. Μὰ, κείνο πού τὸν σκότωνε περισσότερο εἶταν ἡ μοναξιά. Ἄλλον καιρὸ, σὰν εἶτανε γερός, τὴν ἀποζητοῦσε πότε-πότε, γιὰ νὰ ταξιδέψει ἡσυχὰ τὴ σκέψη του ὁ πόθος. . . Τώρα ὅμως τοῦ εἶταν ἀδύνατο νὰ τὴν ὑποφέρει. Ὅλη τὴ μέρα τὴν περνοῦσε ὀπωδήποτε ἡσυχος. Ὅταν ὅμως ἔφτανε τὸ βράδι μετὰ τοὺς ἴσκιους, γίνονταν τόσο νευρικός! Πετρέλαιο δὲν εἶχαμε, καὶ τὸ ρόλο τῆς λάμπας ἔπαιξε πάντα ἕνα κομάτι दाδί, πού τὸ βάζαμε στὴ θερμοστρα γιὰ νὰ μὴ κανίσει. Νὰ διαβάσει δὲν μπορούσε. Ἄσε πού ὁ γιατρός δὲν ἄφινε. Μὲ ρωτᾷς τί ἔκανε ὅλη μέρα; Ἐπιλωμένος στὸ κρεβάτι ὦρες ὀλόκληρες ἀμίλητος, κοιτάζε ἀπ' τὸ μοναδικὸ παράθυρο τὸ σταχτὶ χειμωνιάτικο οὐρανὸ. Μοναδικὲς παράφωνες μέρες μετὰ τὴν μονοτονία, εἶταν ἐκεῖνες, πού

ἔπαιρνε γράμματα ἀπ' τὸν ἀδερφό του. Τὰ διάβαζε, τοῦ τὰ διάβαζε, ἔτσι πού τὰ μάθαινε ἀπ' ὄξω, γιὰ νὰ τὰ λέει καὶ νὰ ναι εὐχαριστημένους. Μικρὸ, γλυκὸ φῶς, μακρινὸ, μὲς σ' ἔρημιὰ καὶ σκοτάδι. Κ' ὕστερα, πάλι ἡ νύχτα.

Ἔνα πρωτὸ, μετὰ τὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα, ἔπειτα ἀπὸ ἕναν ἄταχτο ὕπνο, ξύπνησε σὰ νὰ μίλησε μετὰ τὸ θάνατο. Κ' εἶταν περισσότερο ἀκόμα χλομός, καὶ πικραμένος πολὺ. Μὲ φώναζε κοντὰ του, πολὺ κοντὰ του, ὅσο νὰ τοῦ χαδεύει τὰ μαλιὰ πάνω στὸ στήθος του. Τὸ μάτι του, τὸ ἴδιο ἡσυχό, ἴσως περισσότερο ἀπλανές, κοιτάζε πάλι τὸ σταχτὶ οὐρανὸ.

—Μητέρα, μοῦ εἶπε. Ἄς εἶναι χειμῶνας κι ἄς μᾶς δοκιμάζει τώρα ὁ πόνος. Στὸ χέρι μας εἶναι νὰ βρισκοῦμε τὴ χαρὰ, ἕνα σταροκουκιστο ἔστου χαρὰ, καὶ μετὰ τὴ δοκιμασία. Μὰ νὰ μὴ δύνεσαι νὰ κουνήσεις τὰ πόδια σου. Νὰ θέλεις νὰ νικήσεις τὸν ἀνεμο, νὰ πηδήξεις τὰ βράχια, νὰ συρθεῖς καὶ μετὰ τὴν κοιλιά ἀκόμα γιὰ ν' ἀνεβῆς στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἔτσι μόνον γιὰ νὰ χαρῆς τὴ χαρὰ τῆς νίκης καὶ γιὰ νὰ νιώσεις πὼς εἶσαι δυνατὸς νὰ λαχταρᾷς τὴ ζωὴ, τὴν κίνηση, τὴ δράση. Καὶ νὰ νιώθεις ἀδύνατα τὰ πόδια σου, τόσο ἀδύνατα, πού νὰ λυγίσουν στὸν πρῶτο ἀνήφορο κ' ἡ νεανική σου καρδιά νὰ γερνάει κ' αὐτὴ. Θὰ πεθάνω, μητέρα. . . Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου τοῦ εἶχε καρφωθεί πιά καὶ τ' Ἄγνωστο τὸν τυραννοῦσε. Μὲς σὲ μιὰ τέτοια ὑπερένταση πέρασε ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα. Τὸ βράδι βράδι, τὸν κοίμισα μ' ἕνα νανούρισμα, σὰν πού εἶτανε μωρό.

Εἶταν ἕνα ψυχρὸ, χειμωνιάτικο ἀπόγευμα, ὅταν ὁ καλὸς ἀνθρώπος δὲν εἶχε δουλιὰ γιὰ τὸν πατέρα. Γύρισε στὸ χωριό. Οἱ χωρικοὶ ὅλο τὸν καιρὸ ἔδειχναν πολὺ ἐνδιαφέρον τ' ἀπουσία ὅμως τοῦ πατέρα κ' ἡ κλειστὴ πάντα πόρτα, τοὺς ἀπόδιωχνε. Στὸ χωριό, ὅμως παιδί μου ὑπάρχουν πατεράδες. Ἐκεῖ δὲ μετροῦν τὰ μπράτσα. Βλέπουν τὶς χαρακίτες στὸ πρόσωπο καὶ στὴν ἰκεσία τῶν ματιῶν δὲ γυροῦν τὶς πλάτες. Δὲν ἀποδιώχνουν τὸ τρεμάμενο χέρι τὸ παίρνουν, τὸ σφίγγουν μετὰ τὸ δικὸ τους ροζάριο καὶ τὸ φέρνουν μπρὸς στὸ τζάκι.

Ἡ ἀπλὴ καρδιά ἐνὸς νοικοκύρη τοῦ χωριοῦ συνάντησε τὸν πόνο καὶ πῆρε νὰ τὸν ζεστάνει. Μπρὸς στὸ τζάκι μένον ὦρα ἀμίλητοι. Ὁ πόνος κ' ἡ συμπῶνια δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ λόγια γιὰ νὰ ἐκφραστοῦν.

Ἐκεῖ μαθαίνει πὼς, ἕνα παιδί νέο, εἶναι τοῦ θανάτου.

—Θὰ ὀχσεῖς ἐδῶ, τώρα, νὰ δουλεύουμε μαζί, τοῦ εἶπε. Κοντὰ στὴν παραστία θὰ καθόμαστε. Τί; Ὁχι. . . ὄχι! Στὰ χωράφια νὰ πᾶνε τὰ παιδιά. Θὰ σοῦ δῶν στάρι καὶ μέλι καὶ τυρί. Καὶ καντὸ μπόλικο ἔχουμε. Μόνον πρέπει νὰ πάροουμε τσιγαρόχαρτα. Μή! Μὴ λὲς τίποτα. Πιὲς οὐζο.

Μὰ ὅσο λὲς ἔτρωγε τότε, τόσο ἀδυνατίζε. Τὸ χὰν τὸ παιδί μου καὶ δὲν μπορούσα νὰ κάνω τίποτα. Ἐλιωνε μέρα τὴ μέρα μετὰ τὸ θερμομέτρο στὸ χέρι.

Εἶχανε φύγει πιά κ' οἱ τελευταῖες μέρες τοῦ χειμῶνα, ὅταν ξημέρωσαν ἡ μέρα πού σφάλιξαν γιὰ πάντα τὰ μάτια ἐνὸς σεμνοῦ νέου ἑικοσι χρονῶν.

Ὁ ἀνοιξιάνικος ἥλιος, φίλησεν, ἐκεῖνο τὸ πρωτὸν τὰ λουλουδία πού ζέστανε ἡ γῆς στὶς μέρες τῆς παγωνιάς. Ἔνα γαλάζιο χαμόγελο ὁ οὐρανός, κι ὁ ἀγέρας μύριζε θυμάρι. Μιὰν ἄπλα πράσινη χλόη, τὰ βουναλάκια, καὶ κόκινες τὴ στόλιζαν οἱ παπαρούνες. Λευκὸ τὸ κοπάδι βόσκαε ἐκεῖ, κι ὁ τσοπανάκος ἔλεγε μετὰ τὴ φλογέρα τὴν ἀπλὴ χαρὰ του. Βαριοὶ οἱ καρποί, στὰ δέντρα, πρόσμεναν τὰ κόκκινα χέλια. Κοντὰ τους, στάγια εἶχανε πάρει νὰ χρυσιζοῦν στὸν κάμπο. Κατὰ τὴ θούση, στὴν ἄκρια τοῦ χωριοῦ, πάγαιναν οἱ κοπέλες νὰ φέρουν στὴ στάμνα κρῦο νερό. Ὁ κορυδαλός, στὰ δέντρα, εἶπε ἕνα τρελὸ τραγούδι. Στὸ ποτάμι οἱ ἔφηβοι, γυμνοί, ἔλουσαν τὸ σπατάτο κορμί. Γλυκὰ, ὅλη τὴ μέρα, μουγκάρισαν τὰ βόδια. Τὸ βράδι-βράδι ὄξω στὰ δέντρα, ὁ Μητσὸς καὶ τὸ Λενιὸ ἀντάμωσαν. . . Τὰ πάντα ἕνα κάλεσμα γιὰ τὴ ζωὴ. . .

Κι ὁ Νίκος μου, ὠχρός, ἀδύναμος, ἀνοιγε τὰ μάτια, τέντωνε τ' αὐτιά, νὰ προφτάσει λὲς κ' ἤθελε νὰ νιώσει τὶς χαρὲς τῆς ἀνοιξης. Δυὸ μέρες εἶχε πιαστὴ ἡ φωνὴ του, κι ὁ γιατρός, τὴν τελευταία φορὰ, μοῦ χτύπησε φιλικὰ τὴν πλάτη. Ἔτσι πέρασε ὅλη ἡ μέρα, μετὰ τὴ ζωὴ ἀπ' ὄξω καὶ μετὰ τὸ βαρὺ ἴσκιό τοῦ θανάτου μέσα. Πῆρε ν' ἀνοιγε ἡ φωνὴ πρὸς τὸ σούρουπο, κι ὅταν μετὰ κάλεσε κοντὰ του, σάλεψε γιὰ λίγο ὁ πατέρας του. Μόμπιλα οἱ γειτόνοι, ἀκρουμαίνονταν τὴ βαρῖα ἀνασοιμιά του. Τὸ λευκὸ σεντόνι, πού ἀνεβοκατέβαινε ἄταχτα, σάβανο τὸ βλεπα πιά.

—Μητέρα, μίλησε. Πεθαίνω. Νέος. . . τόσο νέος. Τὶ ἀπόλαψα ἀπ' τὴ ζωὴ; Πικρὸ

ψωμί μόνον ἔφαγα. Οἱ ὑποσχέσεις τῆς θάλυσσας, ἔφταναν μόνον στ' αὐτιά μου. Στὰ δάχτυλά μου κῆκαν οἱ πεθυμιές μου. Μέτρηση μόνον, τὰ κίτρινα φύλλα τῶν δέντρων. . . στὸ φθινόπωρο. . . Σήμερα. . . τὶ ὄρατῖα πού εἶτανε! . . . Ὁ τσοπανάκος. . . ἡ φλογέρα. . . τῶν ἀρνάδων τὸ κουνούρισμα! Ἡ βουχὴ τοῦ καταροχάτη τόσο γλυκιά. . . τόσο γλυκιά. . . Μητέρα! Θὰ πεθάνω. . . πεθαίνω. . . τόσο μόνος.

Ἔσο πῆγαινε κόβονταν ἡ ἀναπνοὴ του κι ἀκατανόητα μιλοῦσε:

Ποῦ ναι ὁ ἀδερφός, μητέρα; Οἱ φίλοι; Ποῦ ναι δυὸ μάτια γλυκὰ κοριτσιότικα. . . Ὁ γαλάζιος φλόγος τῆς ἀδερφῆς; . . . Τὸ κίτρινο πουλί. . . μετὰ σκότωσε. . . ὁ δρόμος μετὰ τ' ἀγκάθια. . . ὁ ἀγώνας. . . ἡ νίκη.

Ποῦ ναι ὁ ἥλιος; . . Ὅλα πέρασαν. . . χάθηκαν. . . Σκοτάδι, μητέρα, κι ὄξω καὶ μέσα καὶ στὰ μάτια. . . Δὲ σᾶς βλέπω, πιά. . . Δὲ σᾶς βλ. . . Ὁχι! Μὴ φῶς. . . Δὲ θέλω. . . Δὲν μπορῶ. . . Πεθαίνω. . . Πεθαίνω. . . τόσο μόνος. . .

Τόσο παράπονο εἶχανε τὰ λόγια του, πού ὅλοι πῆραν νὰ κλάψουν. Πάει. Δὲν εἶταν πιά τοῦ κόσμου.

Μιὰ κιθάρα καὶ μιὰ γλυκιά φωνὴ μετὰ στὴ γλυκιά βραδιά ἀκούστηκε. Περσαστικοὶ μερικοὶ στρατιῶτες, εἶχανε μείνει στὸ σχολεῖο. Ἡ κιθάρα, πῆρε νὰ ταξιδέψει τὴ σκέψη τους στὸ πατρικό. Ἀπλώθηκε σιγά-σιγά ἡ μουσικὴ, μῆξε μέσα στὸ δωμάτιο, ἀγκάλιασε, λὲς, ὅλα τὰ πράγματα, ἔτσι πού ὅλο τὸ σπῖτι ἀντήχασε γλυκὰ, τόσο γλυκὰ.

Ταροχάτη τὸ στήθος του τόσο πολὺ, πού ἄρχισε νὰ ἀνεβοκατεβαίνει σπασμωδικὰ. Γύρισε τὸ κεφάλι κατὰ τὸ παράθυρο. Μιὰ ἀχτίδα τοῦ φεγγαριοῦ τοῦ φίλησε τὸ μέτωπο Ἔνα ἄστρο στὸν οὐρανὸ ἔτρεξε λίγο, γιὰ νὰ χαθεῖ στὸ ἄπειρο. Ἄνοιξε τὰ μάτια του ἔτσι, πού ἔλπισα. . . Τ' ἀνοιξε, ὅμως, γιὰ νὰ τὰ σφαλῆξει, σὲ λίγο, παντοτινὰ. Ὅλο του τὸ σῶμα λὲς κι ἀκουγε τὴ μουσικὴ, ἔτσι μοῦ φάνταζε. . . Καὶ πρὶν κλείσει τὰ μεγάλα καὶ γλυκὰ του μάτια, μετὰ τὸ κεφάλι γυρισμένο στὸ παράθυρο τὸ μισανοιχτό, ἀπ' ὅπου ἔφτανε τὸ τελευταῖο μήνυμα τῆς ζωῆς:

«Ἄνοιξε, μητέρα, τὸ παράθυρο, εἶπε. . .

Ἄνοιξε το. . .»

ΝΙΟΤΗ

—Τὴν ὥρα τὴν ἐγκόσμια πὸν λουλουδίζου
τὰ φῦτρα μου,
σὲ πρώτην Ἐνοιξῆ,
κι ἀπ' τὸ μπουμπουκιάκι τὸ βαθὺ —
σιδὸ μέστωμά του δούλεψαν
Λαίμονες, Νύφες καὶ Θεοὶ —
κραυγάζει τὴν ἀλήθεια του τὸ πορφυρὸ μου τριαντάφυλλο,
πὼς νοιώθω τὴν ὀλόπνοη χαρὰ
τῆς νέας γέννας!

—Τῆς γέννας
πὸν πλάθεται στὰ ζωντανά μου φυλλοκάρδια
ἀπ' ἓνα σπόρο,
πὸν μιὰ μέλισσα, βασίλισσα μ' ἀνήμπορη,
τὴν ἔσκατη φτερούγα της κινώντας —
τὶ γέλια σκοτεινὰ περιλάιξαν τὸ μαρασμὸ της —
μὲ χαμηλόφωτην ἐλπίδα,
ἀπίθωσε στὸν τρυφερό μου τὸν παλμὸ μ' ἐμπιστοσύνη
ἀπ' ἓνα σπόρο,
πὸν ἄνεμος ὀλοαφορισμένος,
βαρὺς ἀπὸ ἐπιταγὰς κι ἀπὸ τραγούδια,
μοῦ χάρισε γιὰ τῆς ζωῆς μου τὴν ἀγνότη.

—Πὼς νοιώθω τὴν ὀλόπνοη χαρὰ,
νὰ βγαίνει ἀπ' τὸν ἀνασσαμὸ τῆς ὑπαρξῆς μου
ἀπ' τὸν πυρίγειο χορὸ
πὸν μ' ἄκρατην ἀγάπη μέσα μου ξάπλωσα
νὰ τὸν χορεύουνε τῆς μάννας—Γῆς ἀπειρες δύνამες
καλῆς
πὸν στὰ πνευμόνια μου γοργανεβάζω!

Πὼς νοιώθω τὴν ὀλόπνοη χαρὰ
τὸ νιδὸ δεντρὶ πὸν καταπατίστηκε μπροστά μου
καὶ πὼς πιστεύω στὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς του
σὰ βλέπω στὴν ψηλὴ του κορυφῆ
τὸ τριαντάφυλλο τῆς νιότη νὰ σαλεύει
ὀλόρθο πάντα,
μπροστά σ' ἀνέμηδες, μπροστά σ' ἀερικά,
γερό,
σὰν τὴν ἀλύγιστην Ἀλήθεια τῆς Ζωῆς!

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ Η ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Α. ΣΙΓΑΛΑ καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Στὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ αὐ-
τοῦ σελ. 25 διάβασα ἓνα σημεῖωμα σχετικὰ
μὲ τὸ ἀνοίγμα τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης
καὶ μπορῶ νὰ πῶ, πὼς, σὰν διοργανωτῆς
της, χάρηκα πολὺ, ὅπως χάρω πάντα, σὰν
βλέπω νὰ δείχνουν πραγματικὸ ἐνδιαφέρον
καὶ κύκλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους. Για-
τί πρέπει νὰ ὁμολογήσω, πὼς ἂν διακόπηκε
ἡ λειτουργία της, δὲν ἔφταιε ὁ πόλεμος,
ἀλλὰ ἡ ἀδιαφορία μερικῶν, πὸν δὲν κατά-
λαβαν ἀκόμη τὸ σκοπὸ της καὶ γι' αὐτὸ
δὲν τὴν ἀγαπήσανε πραγματικά. Θέλουν
τὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη, γιὰ νὰ λένε, πὼς
καὶ ἡ Θεσσαλονίκη ἔχει τέτοια.

Γι' αὐτὸ, μοῦ φαίνεται, πὼς εἶναι σω-
στὸ πρὶν ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν ἔως τὸν Ὀ-
κτώβριον τοῦ 1940 κανονικὴ λειτουργία της
καὶ μὲς' στὶς προσπάθειες πὸν καταβάλλον-
ται τώρα γιὰ τὸ ἀνοίγμά της, νὰ γράψουμε
μερικὰ γιὰ τὸ σκοπὸ, τὴ σύνθεση, τὴν ὀρ-
γάνωση καὶ τὴ λειτουργία γενικὰ μιὰς
Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης.

Ἦταν εὐτύχημα μεγάλο γιὰ τὸ λαὸ
μας, ὅτι ἀκόμα καὶ σὲ μέρες δυστυχίας ἔα-
κολούθησε νὰ ἀγαπᾷ τὸ βιβλίον. Τὸ βιβλίον
στοὺς αἰῶνες τῆς σκλαβιάς διατήρησε ζων-
τανὴ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ μας,
τὴν πλούτιζε μὲ τὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία
καὶ τοῦ παρασκευάζε τὸ ἔδαφος γιὰ ἓνα
καλύτερο μέλλον.

Οἱ λόγιοι τοῦ 18ου αἰῶνα μάλιστα
ἐκεῖνοι πὸν βρισκόντανε στὸ ἔξωτερικὸ, κα-
ταλάβαιναν καλὰ τὴν ἐθνικὴ σημασία τοῦ
βιβλίου καὶ τὸ θεωροῦσαν σὰν προάγγελον
γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς μεγάλης καὶ
κορυφῆς τοῦ Γένους ἐλπίδας. Γι' αὐτὸ στὰ
μάτια τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ
συγγραφή, ἡ ἀντιγραφή, ἡ μετάφραση, ἡ
ἐκτύπωση καὶ ἡ διάδοση τοῦ ἑλληνικοῦ βι-
βλίου ἦταν ὑπόθεση ἐθνικὴ. Γι' αὐτὸ ἀκρι-
βῶς παρατηροῦμε στὰ ἔργα καὶ στὶς μετα-
φράσεις τῶν νὰ ἀντιπροσωπεύονται ὅλα
ἐκεῖνα τὰ εἶδη, πὸν κυρίως ἐξυπηρετοῦν τὴ
στοιχειώδη παιδεία, δηλαδὴ: ἀλφαβητάρια,
ἔγχειρίδια ἀριθμητικῆς γεωμετρίας, φυσικῆς
ἱστορίας, γεωγραφίας, ἀστρονομίας,
γραμματικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς
ἱστορίας, ἔπειτα λεξικά καὶ μεταφράσεις
ἀρχαίων συγγραφέων.

Ἐξᾶλλου ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς λογίους
αὐτοὺς φιλοτιμοῦντανε νὰ καταρτίσῃ ἰδιω-
τικὴ βιβλιοθήκη, πὸν μετὰ τὸν θάνατό του
τὴν κληροδοτοῦσε συνήθως στὴν κοινότητα
ἢ στὸ σχολεῖο τῆς ἰδιαίτερης πατρίδα του,
θέλοντας καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ ἐξυτη-
ρηθῆ τὴν ὑπόθεση τῆς ἐθνικῆς παιδείας
καὶ μ' αὐτὴ, τὸν κρυφὸ πόθο ὀλόκληρου
τοῦ Γένους.

Ἔτσι σχηματισθῆκανε βιβλιοθήκες κοι-
νοτικῆς ἢ σχολικῆς ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχαν κοι-
νότητες καὶ ἑλληνικὰ σχολεῖα στὸ ἔξωτερι-
κὸ, ὅπως π.χ. στὴ Βενετία, στὴ Βιέννη,
στὴ Βουδαπέστη, στὸ Σεμλίνο καὶ ἀλλοῦ
καὶ στὸ ἐσωτερικὸ, ὅπως π.χ. στὴ Μοσχό-
πολη, στὰ Γιάννινα, στὴν Κοζάνη, στὴν
Κλεισούρα, στὴ Σιάτιστα, στὴ Καστοριά,
στὴ Δημητσάνα, στὴ Νάξο, στὴ Ζάκυνθο,
στὴν Κεφαλληνία, στὴν Κρήτη, ἀργότερα
στὴ Βέροια, στὴ Θεσσαλονίκη, στὴ Φιλίπ-
πούπολη, στὴν Ἀδριανούπολη καὶ ἀλλοῦ.

Ἀκόμη σήμερα τὴ βάση τῆς Δημοτικῆς
βιβλιοθήκης Κοζάνης, πὸν ἔχει τώρα δεκα-
πέντε χιλιάδες περίπου τόμους, ἀποτελοῦν
οἱ δωρεῆς τῶν ἄλλοτε στὴν Αὐστρία καὶ
Οὐγγαρία πλούσιων Κοζανιτῶν καὶ τῶν
κατὰ καιροὺς Μητροπολιτῶν.

Ἡ δὲ βιβλιοθήκη τῆς Σιάτιστας, πὸν
περιέχει σήμερα ἑπτὰ χιλιάδες περίπου τό-
μους εἶναι δωρεὰ τοῦ τέκνου της Θεοδώρου
Μανούσου καὶ τοῦ ἀπὸ τὸ Βογατσικὸ κα-
ταγομένου Ρουσοπούλου.

Ἡ ὑπαρξῆ, ἀλλὰ καὶ ἡ σύνθεση τῶν
σχολικῶν ἢ κοινοτικῶν αὐτῶν βιβλιοθηκῶν
ἀκριβῶς εἶναι τρανὴ ἀπόδειξη γιὰ τὴν
πνευματικὴ ζωτικότητα τοῦ λαοῦ μας καὶ
τὴν προσήλωσή του στὴν παράδοση.

Ἀλλὰ ὅλες αὐτὲς οἱ βιβλιοθήκες, εἴτε
κοινοτικῆς εἴτε σχολικῆς, ἦταν ἔργα ἀγαθοερ-
γίας καὶ συμπληρώνονταν, ὅπως εἶπαμε,
ἀπὸ δωρεῆς καὶ εἶχαν σκοπὸ νὰ ἱκανοποιή-
σουνε τὶς ἀνάγκες τῶν λίγων γραμματισμέ-
νων ὅχι δὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ, πὸν τὴν
ἐποχὴ ἐκείνη δὲν γνώριζε καὶ νὰ διαβάσῃ.
Ἄν θέλαμε μάλιστα νὰ ἀκριβολογήσωμε,
προωριζόντανε προπάντων γιὰ τοὺς δασκά-
λους καὶ τοὺς ἱερωμένους. Γενικὰ τὰ βιβλία
ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦντανε οἱ βιβλιοθη-
κες αὐτῆς, ἦταν ποικίλου περιεχομένου, ἀ-

νάλογα με την ιδιαίτερη κλίση η με το ε-
πάγγελμα του δωροητή.

Δημοτικές η καλύτερα Λαϊκές βιβλιοθη-
κες δεν μπορούμε βέβαια να τις δνοιάσουμε.

2. Σήμερα όμως άλλαξαν οι συνθήκες
στον τόπο μας. Η παιδεία ξαπλώθηκε σ'
όλες τις τάξεις του λαού και η νέα μας γενεά
ξέρει να διαβάει και να γράφει.

Γι' αυτό τίποτε δεν μας εμποδίζει να
σπερμάσουμε την ίδρυση βιβλιοθηκών, που
προορίζονται για όλες τις τάξεις του λαού.

Για την ανάγκη της ίδρυσης και της
λειτουργίας Δημοτικών Λαϊκών βιβλιοθη-
κών γραφτήκανε και γράφονται πολλά στις
έφημερίδες και στα περιοδικά. "Αν και όλα
αυτά δεν απομακρύνονται από το είδος
των «σημειωμάτων», εν τούτοις δείχνουν
πώς το ζήτημα της εξύψωσης του πνευμα-
τικού επίπεδου του λαού μας έχει ώριμάσει
και μόνον εκείνος, που δεν καταλαβαίνει,
ούτε αισθάνεται, ούτε έχει αντίκρισει ποτέ
το πρόβλημα της εξυπηρέτησης του συνό-
λου, μόνον αυτός μπορεί να χη αντιωρήσεις
για την ίδρυση και τη λειτουργία Δημοτι-
κών—Λαϊκών Βιβλιοθηκών με δανειστικό
τμήμα.

Μά κείνο που δύσκολα μπορεί να καθο-
ρίσει κανείς άμέσως είναι ο σκοπός και
ο τρόπος της σύνθεσης μιας Δη-
μοτικής—Λαϊκής Βιβλιοθήκης. Γι' αυτό
είναι ανάγκη να προσθέσουμε μερικά για
το σκοπό και για τη σύνθεση των Δημοτι-
κών—Λαϊκών Βιβλιοθηκών γενικά, όπως
εμείς τον αντιλαμβανόμεθα. Αυτό το θεω-
ρούμε αναγκαίο, γιατί από τα διάφορα ση-
μειώματα που τότε ξεφουρνίζονται
στον ημερήσιο τύπο "Αθηνών και Θεσσα-
λονίκης και άλλου, δεν βλέπουμε να βγαίνει
τίποτα το συγκεκριμένο. "Όλα αυτά τα ση-
μειώματα «προτείνουν», χωρίς να έχουν
καθαρή ιδέα του σκοπού, άλλ' ούτε και
συνείδηση των δυσκολιών που συναντά
κάθε ίδρυση και καλή λειτουργία μιας Δη-
μοτικής—Λαϊκής Βιβλιοθήκης.

Σκοπός των Δημοτικών και Λαϊκών Βιβλιοθηκών

1. Σκοπός μιας Δημοτικής—Λαϊκής Βι-
βλιοθήκης, δεν είναι βέβαια να συγκεντρώσει
βιβλία και να τα κληροδοτήσει στις επόμε-
νες γενεές, αλλά να διαθέτει τα βιβλία της
τόσο πολύ, ώστε να βλέπει ότι σε λίγο χρο-
νικό διάστημα είναι αναγκασμένη από την
πολλή χρήση των να τα αντικαταστήσει.
Γιατί αντικείμενο της Δημοτικής—Λαϊκής

Βιβλιοθήκης δεν είναι το βιβλίο και η αλ-
θουσα του "Αναγνώστη, αλλά ο ανα-
γνώστης, ο άνθρωπος.

Θέτοντας όμως τον αναγνώστη, τον αν-
θρώπο σαν αντικείμενο της Δημοτικής—
Λαϊκής Βιβλιοθήκης, καταλαβαίνουμε άμέ-
σως, ότι ο σκοπός της δεν μπορεί παρά να
είναι μορφωτικός. "Εκτός λοιπόν από την
τεχνική οργάνωση, την καλή ταξινόμηση των
βιβλίων και τους προσιτούς καταλόγους, η
σπουδαιότερη φροντίδα της Δημοτικής—
Λαϊκής Βιβλιοθήκης πρέπει να είναι η διά-
μέσου του βιβλίου μόρφωση του λαού μας.

Κατ' αρχήν λοιπόν μιιά Δημοτική—Λαϊ-
κή Βιβλιοθήκη δεν επιδιώκει επιστημονι-
κούς σκοπούς, ούτε θέλει να βοηθήσει τους
ειδικούς στην εργασία των και να τους
κρατήσει ενήμερους στη βιβλιογραφία του ε-
παγγέλματός των, της επιστήμης των. Η
Δημοτική Βιβλιοθήκη μάλιστα της Θεσσα-
λονίκης δεν μπορεί να είναι παράλληλο
ίδρυμα της επιστημονικής βιβλιοθήκης του
Πανεπιστημίου μας.

2. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη είναι ένα
μέσο για τη μόρφωση του λαού, μέσο για τη
μόρφωση του λαού μάλιστα από τα πιο
σπουδαία, γιατί μόρφωση του λαού χωρίς
μορφωτική βιβλιοθήκη δεν είναι νοητή.

"Όλοι μας ξέρουμε πως η κατάλληλη
διάθεση των όρων της ανάπαυσης του λαού
είναι σήμερα σπουδαίο κοινωνικό πρόβλημα.
Γι' αυτό πρέπει να εκτιμήσουμε άρκετα την
προσπάθεια να ιδρυθούν και να λειτουργούν
στα εργατικά και υπαλληλικά κέντρα ανα-
γνωστήρια με βιβλιοθήκη κατάλληλη, γιατί
μ' αυτές δίνουμε και κάποιο πνευματικό πε-
ριεχόμενο στις ώρες της ανάπαυσης του
εργάτη και του υπαλλήλου.

Είναι καιρός πια να μάθω ο λαός μας,
πως εκτός από το καφενείο, εκτός από το
γραφείο, εκτός από το χαρτοπαίγιο και
από άλλες γνωστές κακές συνήθειές του,
υπάρχει και κάτι άλλο, που δυναμώνει και
πλουτίζει τον εσωτερικό του κόσμο.

"Ανάπτυξη λοιπόν του πνευ-
ματικού και ψυχικού, του εσω-
τερικού μας κόσμου είναι ο κύ-
ριος σκοπός μιας Δημοτικής—
Λαϊκής Βιβλιοθήκης. Το βιβλίο, το
καλό βιβλίο μπορεί να γίνει ο πιο καλός μας
φίλος, ο πιο καλός μας σύντροφος. Τον
κύριο αυτό σκοπό πρέπει να επιδιώκει με
όλες τις δυνάμεις της να φέρει σε πέρας
μιιά Δημοτική—Λαϊκή Βιβλιοθήκη.

"Όστε σκοπός μιας Δημοτικής—Λαϊκής

Βιβλιοθήκης δεν είναι να καταπολεμήσει
μόνο το κακό βιβλίο και το αμφίβολο πε-
ρισσότερο, αλλά να διαδώσει το καλό βιβλίο
και μ' αυτό να μορφώσει το λαό.

3. Βέβαια σπουδαίος είναι ο πλουτισμός
των ιστορικών γνώσεων του λαού μας. Η
έναςχόληση με την ιστορία μας ήταν ανέ-
καθεν η δύναμή μας, η δύναμη του λαού
μας. Τα δυο τρίτα περίπου από τα σωζό-
μενα βυζαντινά συγγράμματα καταγίνονται
με την ιστορία. Το ίδιο μπορούμε να πούμε
και για τη νεώτερή μας βιβλιογραφία που
ασχολείται με ζητήματα που άφοσον την
"Ελλάδα Θά απομακρύνονταν λοιπόν πολύ
από την παράδοση του λαού μας μιιά Δη-
μοτική Βιβλιοθήκη, αν ήθελε να μη δώσει
την πρόπευσα σημασία στο τμήμα της
ιστορίας και της ιστορικής μόρφωσης του
λαού. Πρέπει μάλιστα να δώσει μεγαλύτερη
σημασία στη νεώτερη μας ιστορία, που την
αισθάνεται ο λαός μας περισσότερο και την
ζητά ακόμη καλύτερα.

Είναι αλήθεια πως μιιά Δημοτική Βι-
βλιοθήκη, μάλιστα το δανειστικό της τμήμα,
χει και ψυχαγωγικό σκοπό, θέλει να μετα-
δώσει και με το βιβλίο διάφορες ωφέλιμες
γνώσεις, θέλει να διδάξει το λαό. "Όχι δε
μόνο αυτό, αλλά θέλει να αναπτύξει και την
καλλιτεχνική και αισθητική μόρφωση των
αναγνωστών, της εφ' όσον τούτο βέβαια
είναι με το βιβλίο δυνατό.

"Ο κύριος όμως σκοπός μιας Δημοτικής
—Λαϊκής Βιβλιοθήκης, επαναλαμβάνω, εί-
ναι μορφωτικός, όπως τον καθωρίσαμε
παραπάνω. Μόρφωση προπάντων ψυχική,
πλουτισμός και εξευγενισμός του εσωτερικού
μας κόσμου.

Εξύψωση του πνευματικού επιπέδου του
λαού και του αισθητικού της κοινωνικής
άλληλεγγύης, της υποταγής του ατόμου στις
απαιτήσεις του συνόλου είναι ο άπώτερος
σκοπός μιας Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Την εξυπηρέτηση του συνόλου, όλων
των τάσεων του λαού θέει και η λειτουργία
δανειστικού τμήματος μιας Δημοτικής—
Λαϊκής Βιβλιοθήκης.

Δανειστικό Τμήμα

Το έργο και ο σκοπός μιας Δημοτικής
—Λαϊκής Βιβλιοθήκης θά ήταν εν τούτοις
μισό, εάν θά περιοριζόταν στο αναγνω-
στήριο μόνο. Δημοτική Βιβλιοθήκη χωρίς
τμήμα δανειστικό, δεν μπορεί να έχει μεγά-
λη αιδόδοση. "Όσον αναγκαίο και αν είναι
το αναγνωστήριο, δεν μπορεί να παραβλη-

θῆ με τη σημασίω που έχει για το λαό το
δανειστικό τμήμα μιας Λαϊκής Βιβλιοθήκης.

Την ανάπτυξη του βιβλίου στο σπίτι
δεν μπορεί να αντικαταστήσει το "Αναγνω-
στήριο, όσο εύγερο, εύηλιο, άνετο και αν
είναι.

"Ένα τμήμα δανειστικό, που να λει-
τουργεί καλά, είναι αναγκαίοτατο. Στο καλό
βιβλίο πρέπει να δώσουμε τη δυνατότητα
να φθάσει μέχρι και της τελευταίας γωνιάς
της πόλης, με μιιά καλή δε διοργάνωση,
και του τελευταίου χωριού ακόμα.

Πρέπει όμως να τονίσουμε πως η σύστα-
ση δανειστικού τμήματος είναι μιιά από τις
δυσκολώτερες εργασίες μιας Δημοτικής Βι-
βλιοθήκης. Χρειάζεται μεγάλη προσοχία
και προσωπικό ικανά μορφωμένο. Γιατί
δεν είναι εύκολο πράμα να δανείσει κανείς
ένα βιβλίο στον κατάλληλο για αυτό αναγνώ-
στη. Το κατάλληλο βιβλίο, στα
κατάλληλα χέρια! είναι το μυστικό
του δανειστικού τμήματος. Μά όσο εύκολο
είναι να το πῆ κανείς, τόσο δύσκολο να το
εφαρμόσει. Γι' αυτό όσο περισσότερη πείρα
και όσο πιο μορφωμένος είναι εκείνος που
δανείζει τα βιβλία, τόσο και πιο καλά θά
λειτουργήσει το δανειστικό τμήμα. Και εδώ
δεν μπορεί παρά να ισχύει πως μόνο μορ-
φωμένος άνθρωπος είναι σε θέση να μορ-
φώσει άλλους.

Σύνθεση της Δ. Βιβλιοθήκης

Παραπάνω θέσαμε σαν αντικείμενο της
Δημοτικής—Λαϊκής Βιβλιοθήκης χωρίς ε-
ξαιρέση όλες τις τάξεις του λαού και σαν
καθήκον της να τις προσελκύσει όσο το
δυνατό περισσότερο με την παροχή κάθε
εύκολίας.

Σαν σκοπό δε της Δημοτικής Βιβλιο-
θήκης δεχτήκαμε το μορφωτικό.

"Έτσι μᾶς είναι ευκολώτερο να λύσουμε
το σπουδαιότερο, αλλά και δυσκολώτερο
πρόβλημα της εκλογής των βιβλίων.

Ποιά βιβλία πρέπει να περιλάβει η Δη-
μοτική Βιβλιοθήκη;

Χωρίς αμφιβολία προ πάντων εκείνα τα
βιβλία, που εξυπηρετούν τις ανάγκες των
αναγνωστών της και τον μορφωτικό της
χαρακτήρα.

Βιβλία επομένως που βγαίνουν έξω από
το σκόπο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, όσον
πολύτιμα και αν είναι, πρέπει κατ' αρχήν
να αποκλεισθούν. Δεν είναι εξάλλου
ο μεγάλος αριθμός εκείνου που θά συντε-
λέσει στην επιτυχία του σκοπού της Βιβλιο-

θήκης, αλλά ή καλή και σκόπιμη έκλογή. Και τὰ πιό φτηνά, όχι όμως αναγκαία για μιὰ Δημοτική Βιβλιοθήκη βιβλία, πρέπει να είναι ακριβά γι' αυτήν.

Είναι αυτονόητο πώς μιὰ Δ. Βιβλιοθήκη πρέπει να δώσει σημασία στη νεώτερή μας ελληνική λογοτεχνία και στα οχρητικά της βοηθήματα. Έπειτα στις μεταφράσεις αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων και στις καλύτερες μεταφράσεις ξένης λογοτεχνίας. Έπειτ όπως είπαμε παραπάνω, πρέπει να δώσει σημασία και στο ιστορικό τμήμα και να αποκτήσει πρώτα πρώτα βιβλία που αναφέρονται προπάντων στη νεώτερή μας Έλληνική ιστορία, αλλά και στην καθόλου ελληνική και ξένη ιστορία βέβαια.

Τὰ τμήματα της Φιλοσοφίας, και Θρησείας, της Παιδαγωγικής και της Κοινωνιολογίας δεν μπορούν να λείψουν, στην αρχή βέβαια τὰ βασικότερα και πρακτικότερα βιβλία των κλάδων αυτών.

Αλλά και ό,τι είναι αναγκαίο για μιὰ Λαϊκή Βιβλιοθήκη από την Τέχνη, προπάντων ό,τι αφορά την ελληνική μας τέχνη, δεν μπορεί να λείψει.

Μεγαλύτερη δυσκολία συναντᾷ κανείς

για την κατάρτιση του τμήματος των πρακτικών επιστημών. Όλοι ξέρουμε πόσο φτωχή είναι ή βιβλιογραφία μας στις πρακτικές επιστήμες που να μπορή να την χορημοποιήση ο λαός, ο επαγγελματίας, ο τεχνίτης, ο γεωργός. Είναι περιεργο, πώς ακριβώς αυτοί που θα έπρεπε να είναι πρακτικότεροι — οι αντιπρόσωποι των πρακτικών επιστημών — γράφουν συνήθως με ένα τρόπο θεωρητικό και σε μιὰ γλώσσα υπερκαθαρεύουσα.

Τὸ Ἀναγνωστήριο φυσικά δεν μπορεί παρά σιγά σιγά να πλουτισθῆ και με τὰ αναγκαία περιοδικά, εγκυκλοπαίδειες και λεξικά.

Ἡ Δημοτική Βιβλιοθήκη θέλει να ξεπληρητήση τὸ λαὸ δλόκληρο. Ὁ σκοπὸς της είναι ἱερός. Γι' αὐτὸ για την οργάνωση και τὴ λειτουργία μιᾶς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης δεν είναι ἀρκητὲς λίγες γνώσεις βιβλιοθηκονομίας. Δὲν είναι δὲ και ἀρκητὸς λίγος ἢ και πολὺς ζῆλος. Χρειάζεται προπάντων αὐ τ α π ὶ ρ η σ η, μάλιστα τὴση αὐτὰ πάρνηση, ὅπως και ἀπὸ κάθε ἄλλον που ἀποφάσισε να θέσῃ τὸν ἑαυτό του στην ὑπηρεσία του συνόλου.

(ἔχει συνέχεια)

Η ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ 1821

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΝΙΚΑ Καθηγ. του Πον. Δικ. στο Παν/μιο Θεσ/νίκης

Μετὰ την ἔνωση τῆς Ἑπτανήσου τὸ 1863 ἀπέκτησε ἡ Ἑλλάδα μερικὲς συγχρονισμένες φυλακὲς, ὅπως π. χ. ἦταν τῆς Κέρκυρας. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ βλέπουμε νὰ αὐξάνη τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας γιὰ τὰ σωφρονιστικὰ ζητήματα τῆς χώρας μας, πρῶγμα ποῦ φαίνεται ὄχι μόνο ἀπὸ τὰ διάφορα νομοθετήματα, ἀλλὰ α) ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴ εἰδικῶν περιοδικῶν, ποῦ τὸ ἐξέδιδε ὁ Εἰσαγγελέας τῶν Ἐφετῶν Ἀθηνῶν Ἀριστείδης Οἰκονόμος με τίτλο «Ἐφημερίς τῶν φυλακῶν. ὀργανιστικὴ, νομικὴ, οἰκονομικὴ» καὶ ἐξέδωκε ἀπὸ τὸ 1875-1878, β) ἀπὸ τὴν ἴδρυση τὸ 1880 εἰδικῆς ἐπιτροπῆς «ἐπὶ τῶν μεταρρυθμίσεων τῶν παρ' ἡμῖν φυλακῶν» γ) ἀπὸ τὴν μετάκληση στὴν Ἑλλάδα 1882 τοῦ Βέλγου σωφρονιστοῦ Stievens γιὰ νὰ ἀποφανθῆ γιὰ τὸ καταλληλότερο σωφρονιστικὸ σύστημα στὴν Ἑλλάδα καὶ ποῦ πληροφοροῦναι 1800 φραγ. μηνιαίως. Καὶ ὁ σωφρονιστὴς αὐτὸς ὕστερα ἀπὸ ἓνα χρόνον παραμονὴ στὴν Ἑλλάδα ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ ἐπιτελέσῃ κάτι τὸ ἀξιόλογο.

Ἐπειδὴ δὲ ἦταν ὁπαδὸς τοῦ ἀπομονωτικοῦ σωφρονιστικοῦ συστήματος δηλ. ὅτι κάθε φυλακισμένος πρέπει νὰ κλείνηται στὸ δικό του κελλί χωριστὰ καὶ νὰ μὴ ἔρχεται καθόλου σ' ἐπαφὴ με τοὺς ἄλλους συνφυλακισμένους του, ἐγνωμάτευσε, ὅτι πρέπει καὶ στὴν Ἑλλάδα νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ αὐτὸ σύστημα, παραγνωρίζοντας τελείως τὶς εἰδικὲς κλιματολογικὲς συνθῆκες τῆς χώρας μας καὶ τὴν ἰδιαίτη ψυχρὴ σύνθεση τοῦ Ἑλληνα, δ) ἀπὸ τὴ σύσταση τὸ 1899 τῆς «Ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος» σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦταν «ἡ ἠθικὴ, διανοητικὴ καὶ ὕλικὴ βελτίωση τῶν ἐν φυλακαῖς καθειργμένων ἀδελφῶν», ε) ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον, ποῦ ἔδειξαν οἱ ἔθνικοι εὐεργέται Ἀνδρέας Συγγρός καὶ Γεώργιος Ἀβέρωφ, ποῦ με τὰ χρήματα τοῦ πρώτου ἀνηγέρθη τὸ 1887 ἡ φυλακὴ τοῦ πρώτου ἀνηγέρθη τὸ 1887 ἡ φυλακὴ τοῦ δευτέρου κτίσθησαν τὸ 1896 «Τὸ ἔφηβειον Ἀβέρωφ» γιὰ ἀνήλικους ἐγκληματίες καὶ οἱ «Γυναίκες φυλακὲς» τὸ 1900, ποῦ καὶ σήμερον ἀκόμη εἶνε μιὰ ἀπὸ τὶς καλλίτερες φυλακὲς ποῦ ἔχουμε.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1911 ἕως τὸ 1925 διαπιστώνουμε ἐπίσης ἀρκετὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ σωφρονιστικὰ ζητήματα ὅπως φαίνεται α) ἀπὸ τὸ νομοθετικὸ ὄργανο, γιὰ τὴν ψηφίστηκαν διάφοροι σχετικοὶ νόμοι, ὅπως λ.χ. ἡ με ὄρο ἀναστολὴ τῆς ἐκτέλεσης τῆς ποινῆς καὶ ἡ με ὄρο ἀπόλυση, β) ἀπὸ τὴν μετάκληση τὸ 1913 τοῦ Δ)τοῦ τῆς Prison de la Santé τῶν Παρισίων L. Barthes με ἐτήσια ἀποζημίωση 20 χιλ. φράγκα καὶ δύο ἐκ τοῦ φυλακτικοῦ προσωπικοῦ τῆς αὐτῆς φυλακῆς γιὰ νὰ ἐκπαιδεύσουν τὸ σωφρονιστικὸ προσωπικὸ στὸ τόπο μας, γ) ἀπὸ τὴν ἴδρυση με χρήματα τοῦ Ἐμπερικού ἀναμορφωτικῶν σχολείων, ὅπως τὸ «Ἐμπερικόειον Ἀσυλον» τὸ 1918 στὰς Ἀθήνας γιὰ διεφθαρμένα ἀγρία καὶ παρόμοιο γιὰ κορίτσια στὸ Παλαιὸ Φάληρο τὸ 1920, δ) ἀπὸ τὴν οργάνωση τῆς ἐργασίας τῶν φυλακισμένων ἀπὸ τὸ 1918 καὶ πέρα στὸ ὑπαιθρο, ε) ἀπὸ τὴν δημιουργία τὸ 1913 Σχολῆς φυλάκων τῶν φυλακῶν, στ) ἀπὸ τὴν σύσταση τὸ 1923 «Ἐφορειῶν» τῶν φυλακῶν, ποῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸν Γραμματέα τῆς Νομαρχίας, τὸν Εἰσαγγελέα, ἓνα ἀντιπρόσωπο τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦ ὑγειονομικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ τοῦ Νομομηχανικοῦ καὶ ποῦ σκοπὸ εἶχαν τὴν παρακολούθηση τῆς ζωῆς τῶν καταδικῶν καὶ τὴν προστασία αὐτῶν μετὰ τὴν ἀποφυλάκιση, παρέχοντας σ' αὐτοὺς χρήματα καὶ ἐνδύματα, ποῦ τὰ συνέλεγγαν ἀπὸ ἰδιωτικούς ἐράνους.

Ἀπὸ τὸ 1925 καὶ πέρα βλέπουμε μιὰ ἡρωικὴ στροφὴ πρὸς δημοσιονομικὴ δράση καὶ πρακτικὴ ἐπίλυση τοῦ σωφρονιστικοῦ προβλήματος τῆς χώρας μας με τὴν σύσταση καὶ τὴν λειτουργία τῶν ἀγροτικῶν φυλακῶν, ἀφοῦ ἐπὶ μιὰ ἑκατονταετία σχεδὸν μόνο νομοθετικὰ μέριμνα γιὰ τὰ σωφρονιστικὰ ζητήματα διαπιστώσαμε. Ἔτσι ἡ πρώτη ἀγροτικὴ φυλακὴ ἐγίνε τὸ 1926 στὴν Τύρινθα, ὕστερα δημιουργήθηκε ἡ φυλακὴ τῆς Κασσαβέτειας γιὰ τοὺς ἀνήλικους, ἡ Κασσάνδρα καὶ στὸ σύνολο 7 μὲχρι σήμερον. Οἱ ἀγροτικὲς φυλακὲς ἔχουν μεγάλο μέλλον στὸ τόπο μας. ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνουν πραγματικὰ σωφρονιστήρια κα

όχι όπως λειτουργούν σαν κρατικές γεωργο-οικονομικές επιχειρήσεις. "Αξία λόγου τέλος είχε η προσπάθεια που έγινε το 1938 για την οργάνωση προστατευτικών εταιρειών των αποφυλακισμένων δια του "Αναγκ. Ν. 869)1937 και του Δ)τος της 5)19 Απριλίου 1938, που σκοπός των ήταν η μετασφρονιστική κυρίως μέριμνα, δηλ. η προστασία και η προσπάθεια της κοινωνικής αναπροσαρμογής εκείνων, ιδίως που απολύονται από τις φυλακές, καθώς και η ίδρυση της «Γενικής Εταιρείας Φυλακών» που σκοπό είχε τη μεθοδική μελέτη των σφρονιστικών ζητημάτων της χώρας μας.

Η ανασκόπηση της σφρονιστικής προσπάθειας από την απελευθέρωση του 1821 και πέρα είχε πολύ διδακτική. Βλέπουμε και ότι κατεβλήθη πραγματική προσπάθεια, ότι υπήρχε οπωσδήποτε καλή θέληση από μέρος των εκάστοτε Κυβερνήσεων. Απόδειξις τούτου είναι ότι οι εκάστοτε Πρωθυπουργοί και οι στον Υπουργικό θώκο του Υπουργείου της Δικαιοσύνης ανερχόμενοι Υπουργοί έκαμνον πάντοτε μνεία στις προγραμματικές των δηλώσεις για το σφρονιστικό πρόβλημα της χώρας μας κεντηριάζοντας δομύτατα την ύφιστάμενη κατάσταση των φυλακών και υποσχόμενοι την επίλυση του ζητήματος αυτού. Η καλή θέληση και η άδολος προσπάθεια φαίνεται αφ' ενός μὲν από την μετάκληση τριών ξένων σφρονιστών οργανωτών, αφ' ετέρου δὲ από την πληθώρα των νομοθετημάτων. Αλλά αυτό ακριβώς καταδεικνύει το άσθενές σημείο των προσπαθειών, που ήταν καταδικασμένες σε άποτυχία, γιατί δεν προχωρούσαν μεθοδικά και συστηματικά. Πολυπληθή νομοθετήματα σφρονιστικού περιεχομένου μαρτυρούν την κάθε τόσο επαναλαμβανόμενη προσπάθεια για την δημιουργία ενός μάλλον θεωρητικού νομοθετικού οικοδομήματος το οποίο έγινε πραγματικός λαβύρινθος. Είχε δὲ καταπληκτικό πῶς πρακτικοί πολιτικοί, άνθρωποι της δράσης, περιορίζονταν σε θεωρητικά κατασκευάσματα και δεν προχωρούσαν γοργά στο στάδιο της πρακτικής εφαρμογής. Το πρόχειρο δὲ έπιχείρημα ότι όλα αυτά προσέκρουαν σε οικονομικές δυσχέρειες είχε όμως διόλου άβάσιμο, πρώτα μὲν γιατί δεν χρειάζονταν και τόσα κολλοσιαία χρηματικά ποσά, τα όποια όμως έπρεπε οπωσδήποτε να έξευρεθούν αφού άφορούσαν μιὰ πανθομολογημένη έκπο-

λιτιστική προσπάθεια, ύστερα δὲ γιατί δεν ήταν ανάγκη να έξευρεθούν άμέσως όλα τα αναγκαία χρηματικά ποσά και να λυθῆ δηλ. σε μιὰ νύκτα το σφρονιστικό πρόβλημα, αλλά μπορούσε όλο το έργο να ολοκληρωθῆ βαθμηδόν και και' όλιγον. Μία όμως τέτοια βαθμιαία ολοκλήρωση όλου του έργου προϋπόθετε ένα σαφές και έπακριβώς καθωρισμένο πρόγραμμα, πάνω στο όποιο θά προχωρούσε η όλη σφρονιστική προσπάθεια. Η κατάρτηση όμως τέτοιου προγράμματος προϋποθέτει προπαρασκευή και συστηματική μελέτη του σφρονιστικού προβλήματος από όλες τις πλευρές και ιδιαίτερα όπως παρουσιάζεται στις ιδιαίτερες συνθήκες της χώρας μας. Δυστυχώς όμως τέτοιο πρόγραμμα δεν έγινε. Οι δὲ ξένοι που ήλθαν σαν οργανωτές, παρ' όλο το σεβασμό που μπορεί να έχη κανείς στο κύρος της προσωπικότητας των, ήταν οι πλέον άκατάλληλοι για τέτοια προεργασία, γιατί δεν ήταν δυνατό σε ένα χρόνο μέσα να γνωρίσουν την Έλληνική ψυχή, να μελετήσουν τις ιδιορρυθμίες του κλίματος και της κοινωνικής και οικονομικής διάρθρωσης της χώρας και να αναμετρήσουν την οικονομική άντοχη και δυνατότητα του κράτους. Καμμιά φορά δεν μελετήθηκε το σφρονιστικό πρόβλημα στην Έλλάδα σοβαρά. Αυτό δὲ αποδεικνύεται από τα σπασμωδικά μέτρα των διαφόρων κυβερνήσεων που στο τέλος κατέληγαν στο πρόχειρο μέσο της έκδοσης άμνηστευτικών ή όμαδικών χαριστικών Δ)μάτων για την άραίωση των τροφίμων των φυλακών.

Δεν είναι δὲ καθόλου παράδοξο το ότι δεν μελετήθηκε σοβαρά το σφρονιστικό πρόβλημα σε μās, αφού και τόσα άλλα κοινωνικά προβλήματα είχαν την αυτή τύχη και αυτό γιατί μās λείπει η κοινωνιστική νοοτροπία. "Ας έλπίσουμε ότι όταν θά έλθῆ η ποθητή ειρήνη μέσα στα τόσα άλλα κοινωνικά προβλήματα δεν θά ξεχασθῆ και το σφρονιστικό και το της εγκληματικότητας ζήτημα, που μπορεί να λυθῆ πιο εύκολα σε μās από άλλα κράτη, γιατί στα αλήθεια δεν έχουμε πραγματική εγκληματικότητα, αλλά περισσότερο κοινωνική άθλιότητα και ότι η σφρονιστική προσπάθεια ιδιαίτερα σε μās θά πραγματοποιήση το ιδανικό, που βρίσκουμε στα λόγια του Πλάτωνος: «σφρονίζει γάρ που και δικαιότερους ποιεί Ιατρική γίνεται πονηρίας ή δίκη».

ΑΠΟ Τ' ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Ο ΜΠΟΥΓΙΑΤΖΗΣ

Σύντας με παρ' ό λογισμός
και της καρδιάς μ' ή λαύρα
πάω να βρω τον μπουγιατζή
να φορηθώ στα μαύρα
κι' αν με ρουτήση ού μπουγιατζής
πιάν είν' ή άφορμή σου
αυτά τα μαύρα που φορείς
δεν τα φορείς για λύπη
μόν τα φορείς για ούμορφιά
και για τζελιμπελίκι.

Γιά δὲς τον σκύλου Μπουγιατζή
τι κάθεται και λέει
δεν μερωτάει τον πόνο μου
να κάθετε να κλαίη.

Έμίσεψε το γιασεμί
και πάει στο κυπαρίσι
δεν έχω φίλο καργιακό
να με παρηγορήση

Έτσι είναι μάτια μου
την σήμεραν οι φίλοι
έχουν φαρμάκι στην καρδιά
και ζάχαρι στα χείλη.

Σημ. Το τραγούδι αυτό είναι καθαρά Βεργιώτικο - Τραγουδιέται σε γάμους σε συγκεντρώσεις. Είναι χορευτικό. Χορεύεται στον χορό της νύφης, όταν μετά την στέψη χορεύει ανοίγοντας το χορό. Είναι τραγούδι συρτό, μακρόσυρτο Τραγουδιέται πολύ από τους παλαιούς Σαλονικιούς.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

Λυπούμαι γιατί θέλοντας να μιλήσω για ένα σημαντικό σταθμό στη σημερινή μας ποίηση, θα μεταχειριστώ έναν όρο, που χωρίς να θέλεις σέ συκοφαντεί, έναν όρο που τόσο παραξηγήθηκε και που αίρει τās αμαρτίας του κόσμου, μιὰ λέξη, που σηκώνει στο ξεστόμισμά της χίλιες ειρωνίες και χίλια παραξηγημένα χαμόγελα: Τόν Συρρεαλισμό.

Κάθε εποχή βρίσκει μερικές λέξεις για να φορτώνει όλες τις κακορίζικιές της και κάθε της αδυναμία ν' ανταποκριθεί στην εξέλιξη. Κάθε εποχή βρίσκει πέντε αδειά νοήματα και τὰ δίνει να τὰ πιπιλίζουν οι κακόπιστοι και οι άφελεις. Η δική μας (κι' έννοω από τόν-πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και δώθε) κοντά σέ μερικές άλλες, βρήκε τή σωτήρια ξμπνεφση, κάθει που ξέφεβγε από τήν παραδομένη κατάσταση στην περιοχή τής τέχνης, να τὸ τιλοφορεῖ με τόνμα συρρεαλιστικό.

Λίγοι έρεβνήσαν πόσα, απ' τὰ έργα που βαρτίζαν έτσι, είχανε πραγματικά σχέση με τή σχολή του Συρρεαλισμού και τις διάφορες μορφές, που πήρε στις περιοχές τής τέχνης (ζωγραφική, ποίηση, πεζογραφία, θέατρο).

Η σχολή άφτή, στην εποχή που πρωτοεμφανίστηκε είχε ορισμένες αιτίες γέννησης, ορισμένα πλαίσια, μιὰ συγκεκριμένη, (ας πούμε, γιατί στηριζόνταν πολὺ στη διαλεχτική ροή τής ζωής, συνεπώς σέ κάτι ὄχι πολὺ συγκεκριμένο) προοπτική, συγκεκριμένους φορείς και συγκεκριμένο έργο.— Ήρθαν όμως οι κύριοι με τήν κοντόφθαλμη, κριτική τάχα, έμπειρία και κάθε καλλιτεχνική δημιουργία που έπηρεαζόταν ή ὄχι από τόν Συρρεαλισμό, απομακρύνονταν από τὰ στεγνά καθιερωμένα, τής δίνανε τὸ παρτσούκι υπερρεαλιστικό.

Άφτά τ' άναφέρω σάν προεισαγωγή, μήπως κανένας από τούς άναγνώστες μου και ιδιαίτερα κανένας συνομήλικος νέος με κατηγορήσει, πώς υποστηρίζω άκριτα τάσεις που καθιστούν τήν τέχνη προνόμιο λίγων μορφωμένων, που γυμνώνουν τήν υπατην άφτή κοινωνική προσφορά, από κάθε κοινωνικό άκριβώς ένδιόφορον.

Δέν ξετάζω άν δικαιώνεται σήμερα ή ὄχι και σέ τι χρωστά τή γέννησή της ή καλνική σχολή του Συρρεαλισμού. Άφτά

θα τὰ πούμε άλλοτε αναλυτικά. Προλαμβάνω όμως καθέναν, που δέ θάθελε ν' ασχοληθεί με τόν ποιητή που κρίνω στίς παρακάτω γραμμές. Έπειδή έχει κι' άφτός τήν έτικέτα του Συρρεαλιστή. Θάνα αισχρος στη γενιά μας να παραδέχεται, πώς σί ξερακιανοί τύποι εξακολουθούνε να ρουφούν τή ζουμερή ουσία. Και από τὰ πιὸ ζωντανά φαινόμενα στην ποίησή μας σήμερα είναι τὸ φαινόμενο του 'Οδυσσεά Έλύτη.

Όταν βγήκανε συγκεντρωμένες σένα τόμο με τόν τίτλο «Προσανατολισμοί» ανέκδοτες και ὄχι ποιητικές σειρές του 'Οδ. Έλύτη (που μερικές είχαν πρωτοδημοσιεύτει στίς «Μανεδονικές Ημέρες» τής πόλης μας), ὁ ποιητής ήταν γνωστός σένα «κύκλο» μονάχα. Η κριτική τόν δέχτηκε πολὺ καλά, μα κι' άφτοί που τόν παινέβανε δέν μπορούσαν να χωνέψουν για καλά, πὸς άφτή ή λειτανία τής χαρούμενης ζωής, τὸν περνούσε από τήν ποίησή του, ξεκινούσε από κάστρα άπρόσιτα μέχρι τότε, γνωστά από καθαρά φιλολογική διάθεση και κυρίως από τούς ξένους δημιουργούς, που μεταχειριζόταν τις έλεφτερες μορφές του Συμβολισμού. Ναι, σύμφωνοι, δέν είναι δυνατό να μ' άφήσουν άσυγκίνητον οι στίχοι:

Τώρα θάχω σιμά μου ένα λαγήνι άθάνατο νερό

Θάχω ένα σχήμα λεφτεριάς άνέμου που κλονίζει

κι' εκείνα τὰ χέρια σου που δέν τερρανιέται ὁ Έρωτας

κι' εκείνο τὸ κοχύλι σου που δέν άντηχεί τὸ Αἶγαίο.

άλλά σκέψου, ξεκινάει από τή δυναστεία τών αἰρετικών και υπάρχει κίνδυνος, όταν θα κρᾶξουμε πὸς μᾶς ένθουσίασε, άβριο, όταν θα «παρκαμάσει» ή σχολή τους να μειωθεί ή κριτική μας ύπόληψη! Παράθετω λοιπόν, σκεφτόταν τότε ὁ κριτικός, μερικά κολακερικά λόγια, βρισκω μερικά άναμφισβήτητα ὄμορφα κομμάτια τής συλλογής, δέν ξεχνᾶ φυσικά να τονίσω πὸς ξεκινάει από τὸ Συρρεαλισμό κι' έτσι είμαι και με τή συνείδησή μου ήσυχος.

Άλλά διαφορετικά σκεφτόταν ένας που τόν πλημμύριζε τὸ πανέμορφο ποτάμι του λυρισμού του. Όταν γύρω σου βλέπεις ένα σωρὸ άδειανές φυσιογνωμίες δίχως καμιά

προοπτική και συγκινήσεις. (άφήνω τὰ ιδανικά, γιατί τότε θα πάμε στη σφαίρα τών σημερινών ιδανικών του μαθαγοριτισμού και τής έν γένει καπηλείας) κι' άκούς στο σκοτάδι και τήν έρημιά τή φωνή του:

Κι' άς πᾶν τὰ τράβιατα τής λύπης σ' άλλο μου χρώμα

σ' άλλον λιμναῖο καθρέφτη να σωπάσουν.

Άς κρυφτούν οι κύκνοι τών έβαισθησιών μεσ' τή χλωρίδα μιᾶς ψιθυρισμένης δασής

Τὰ ὄργώματα τής λεβεντιάς είναι για θούρια

πρασινάδας λυγισμένης με άνεμο και λόγο.

άφήνω τις προκαταλήψεις και διατρανώνω τόν ένθουσιασμό μου. Δέν έχω καμιάν άννάγκη να σκεφτώ, άν θα ξεπεραστεί γρήγορα ή άργά, ὁ ένθουσιασμός μου είνε κάτι πολύτιμο είναι ή σημαία μου και ὁ στρατός μου τόν ένθουσιασμό μου άφτόν τόν πλουτίζει ὁ νέος έτοῦτος ποιητής. Άρα μου χαρίζει ὄση ζωντάνια μου άφαιρούν οι κοσμικοί νέοι με τὰ ξεζουμισμένα πάθη.

Η ποίησή του στο πρώτο βιβλίο τούς «Προσανατολισμούς», ήταν ένα φᾶς χωρίς δύση μιᾶ ζωῆ ὄλο χαρά, πίστη και λατρεία στα αιώνια νειάτα. Μάλιστα άν θέλετε και πιὸ πολὺ, κανένας άλλος, οὔτε κι' ὁ Παλαμάς νομίζω τόσο πολύχρωμα και πολύμορφα, δέν τραγούδησε τὸ έλληνικό τοπίο σάν τόν Έλύτη. Οι Σαντορίνες, ή Βοιωτία, τὰ πέφκα μας, ή θάλασσά μας, τὸ βουνὸ είχαν απ' τόν καιρὸ του Κάλβου να ύμνηθοῦν σέ τέτοιες ύπερφυσικές μα κι' αληθινά δικαίες για τή μεγαλωσύνη του τοπίου μας χροδές. Έπειτα ὁ άνθρωπος, ὁ νέος ειδικά άνθρωπος, χάρεται, κολυμπάει, κόβει λουλούδια, έρωτεύεται κάτω από τόν φωτεινὸ κεντρικό τής φωνής του ποιητή. Ένας άσυγκράτητος ὄργασμός ζωής, περισέβει χαρά, περισέβει ένθουσιασμός, γιατί γεννήθηκε άνθρωποι, γιατί αξίζει ή ζωῆ όταν τής δίνεις νόημα.

Ό νωότητα, πληρωμή του ήλιου, αἱμάτινη στιγμή που άχρηστεύει τόν θάνατο.

Μιᾶ γιορτή τής φαντασίας, ένας άπλόχωρος πανηγυρισμός τραγουδώντας τή χαρούμενη ζωῆ.

Και θα μου πείτε: "Ότε έχω απ' άφτό τὸ ζωτικό κι' ὀλοφώτεινο πανηγύρι, δέν υπάρχουν άλλες αξίες να τραγουδηθοῦν, άλλοι πόνοι ν' άπασχολήσουν τὸ έκλεχτό

άφτό παιδί τής Μούσας εκτός από τούς ρηχούς, άς πούμε, πόρους του Έρωτα: Η ζωῆ τάχα είναι μόνον άφτή ή πανδασία τής ὀμορφιάς και τής χαράς, δέν έχει τή σκοτεινή της μεριά, τήν άδική της ὄψη, που ἴσα ἴσα γίνεται σκτεινότερη όταν άφτοί που τραγουδοῦν τήν έβδαιμονία είναι τόσο λίγοι. Νά, θα μου πείτε, ὁ Ρίτσος τραγουδάει κι' άφτός τὰ χαρούμενα χαλίκια, τούς ένθουσιαμούς του άφροῦ και του καμπαριαίου, αλλά έχει και τούς λυπητερούς του σπασμούς, ένα κορύφωμα πόνου θαβμαστό.

Ό κριτικός Τίμος Μαλάνος, πᾶς έρωτήματα άφτά, δικαιολογημένα άπόλυτα, μα βιαστικά διατυπωμένα, γιατί ὁ Έλύτης τών «Προσανατολισμών» ήταν νὸ παιδί που θαμπώνεται από τή ζωῆ και άφήνεται στη χαρά της με τήν άφέλεια και τήν ήδονή του πρωτόπλαστου, τὰ εκφράζει έτσι περίπου (Τ. Μαλάνου, Κριτικά Δοκίμια 1940, σελ. 53):

«Μά άν ή ποίηση άφτή ήταν πιὸ συκρατημένη, πιὸ πυκνή, θρεμμένη με στοχασμό με τὰ εύρήματα που άκριβώς διαθέτει, θα ήταν αληθινά ξεαίσια» και λίγο παρακάτω ρωτοῦσε:

«Κατὰ του θᾶ πάει τελειωτικά: Θα παλέψει για τήν κατάκτηση μιᾶς τεχνικής στερεώτερης, δηλ. θα προστρέξει στο εύρεγέτημα του στοχασμού, που κερδίζεται με θυσιές ή θαρρασθεῖ να μείνει ὁ ποιητής τής φαντασίας; Δίλημμα σημαντικό».

Σημαντικότατο λέμε σήμερα. Άφτά γραφόταν, τὸ 1940. Από τότε σημαντικά γεγονότα μεστώσανε πρώιμα τούς τότε νέους. Κάποια πρώινα ξυπήσαμε με άγωνίες, που ξεπερνούσαν τις άπλές λυρικές καταστάσεις. Κάποια βράδια ξευχτήσαμε με γόνιμο πόνο, γιατί άντρώσαμε τόσο αἰφνίδια τή χτεσινή μας άμεριμνησία. Και σάν αντίξιοι στις περιστάσεις, ὄσοι βέβαια σιάθηκαν τέτοιοι, βάλλθηκαν τὸ πρωτὸ να λησμονήσουν τις έφήμερες χαρές τής παιδικίας τους ζωής, που είχε πιὰ παραχωθεῖ. Ό ποιητής πὸς άπάντησε στο δίλημμα: Πρόβλημα σημαντικό, γιατί απ' τήν άπάντησή του κρίνεται ή θέση για πολλά πράγματα, για πολλούς ανθρώπους ὀλόγους μπροστά τήν κοινωνική και καλνική μας ζωῆ. Γράφει σ' ένα ιδιωτικό του γράμμα:

—«Τὸ ζήτημα είναι να γίνονται ὄλα με τήν πεξίδα στραμμένη κατὰ τήν άναγνώριση και τήν αξιοποίηση τών ουσιαστικῶν στοιχείων τής ζωής».

Και άλλου, σὲ μιὰ σοφή του ἀνάπτυξη πάν• στὰ θέματα γενικά του Συρομοῦ, σαλπίζει (Ν. Γράμματα, Γενάρης 1944, σελ. 24): «Ο ἄλλος (Συρομοῦ) ἄφησε νὰ λειτουργήσουν οἱ νόμοι τῆς ζωῆς καὶ στὴν τέχνη, ἀποδείχνοντας, πὼς γι' ἀπτόν καὶ τοὺς ὁμοϊδεάτες του, ζωὴ καὶ τέχνη δὲν εἶναι παρὰ δυὸ συγκοινωνοῦντα δοχεῖα, ὅπου ἐσωτερικὴ κι' ἐξωτερικὴ πραγματικότη-τητα ρέουν καὶ συνδέτουν ἀδιάκοπα μιὰ καὶ τὴν ἴδια πραγματικότητα». Ὁ Ἐλύτης, ὅ-πως βλέπουμε τάσσεται μὲ τὸ μέρος τῆς ζωῆς κι' ὄχι τῆς φαντασίας μόνο. Ζεῖ τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς του ἐντατικώτερα, σὺν καλλιτέχνης, με καρδιά καὶ ζέση. Ὁ ποιητὴς δὲν μπορεῖ νὰ τραγου-δάει συνέχεια στὶς ἐφηβικὲς ἐκεῖνες νότες, πὺθ βγάλε νῶρα σκεπτικώτερο μαντύα.

Βγάζει τὸ δέφτερο βιβλίον του: «Ἥλιος ὁ πρῶτος» («Γλῶσσος» 1943). Ἔχουμε κι' ἐδῶ ἓνα μυριόπλομο λυρισμό, τὰ στοιχεῖα τῆς χαρᾶς τραγουδιόνταν πάλι γενναϊδωρα, ἀλλά:

Ἔρχονται σιγανὲς βροχές, ραγδαία
χαλάζια,
Περῶν δαρυμένες οἱ στερηρὲς στὰ νύ-
χια τοῦ χιονιά.

Μιὰ ρυτίδα, ἡ ἴδια ρυτίδα πὺθ μᾶς ἀβλά-
κωσε ὁλωνόνε τὰ πρόσωπα, φέρνει τὴν ὀρι-
μη πιὰ κραβγή:

Χύσε φωτιὰ στὸ λάδι
καὶ φωτιὰ στὸ στήθος
Δὲν εἶναι φρόνιμη γωνιά ἡ παλαι-
στρα τῆς ψυχῆς.

Τώρα ἔχουμε πιὸ φανερὴ τὴν ὑπόνοια τῆς παρουσίας τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, τῆς παραμελημένης μάνας μας, ἔχουμε χρώ-
ματα καὶ μυρουδιὲς πὺθ θυμίζον τὶς ἀ-
συγκράτητες βουνησίες ἀνατοικίλες τῆς πα-
τρίδας μας:

Τὴ λέει ὁ χτύπος τοῦ νεροῦ μεσ' στὶς
χρυσουστιγμὲς
τὴ λέει κι' ἡ δροσό στοῦ καλοῦ βορηὰ
τ' ἀπανωχεῖλι.

Μερικοὺς καθαρεβουσιανισμοὺς, πὺθ τοὺς ἔφερε ἡ ἀνάγκη νὰ σπάσουν ἐπιτέ-
λους οἱ φρασιτικὲς φόρμες τῶν Παράσχων καὶ τῶν Σούτσων, μὲ τὸ δούλεμα, μὲ τὸ πιάσιμο τῆς οὐσίας σ' ἀφήνει τὴν φαινομε-
νικὰ παράλογη ποίηση τοὺς ἀφίνει πίσω καὶ λάμπουν στὸν ἥλιο τὰ ὄλικα κι' οἱ λέξεις τῆς λαϊκῆς μας γλώσσας.

Ἔχουμε πιὰ ξεπεράσει τὸ μοναχικὸ τραγοῦδι, προσκαλεῖ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους:

Πᾶμε μαζὶ κι' ἄς μᾶς λιθοβολοῦν
κι' ἄς μᾶς φωνάζουν ἀεροβάτες
Φίλε μου, ὅσοι δὲ ἐννοίωσαν ποτὲ μὲ τὶ
Σίδερο μὲ τὶ πέτρος τὶ αἶμα τὶ φωτιὰ
χιτίζουμε ὄνειρεβόμαστε καὶ τραγου-
δοῦμε.

Ὁ Ἐλύτης μὲ τὴ δέφτερη συλλογὴ του δὲν χάνει τὸ λυρισμό του, ἀλλὰ τὸν ἐξοδέ-
βει πιὰ καταπὼς χρειάζεται καὶ τὶς εἰνόνες πὺθ σπηλώνει τὶς περνάει μὲ τὸ χρώμα τῆς ὀριμότητος καὶ τοῦ συνειδητοῦ μεγαλείου, πὼς ζεῖ μ' ἐνταση καὶ στὴν περιοχὴ του τὸ μεγάλο Δράμα. Τὸ λέει κι' ὁ ἴδιος.

Οἱ φωνές τους δὲν εἶναι πιὰ κουρέλια.
Εἶναι πολύχρωμα πανιὰ ὅπου κολπώνει ὁ ἀετὸς τὴ νίκη του.

Μέσα στὴ μικρὴν ἀπὴ δέφτερη συλλο-
γὴ του περιλαμβάνει κι' ἓνα λυρικὸ θοῖαμβο, τὶς «Παραλλαγὲς πάνω σὲ μιὰν ἀχτίδα» πὺθ βάζει καὶ ζοῦνε τὴ δικὴ του πλούσια ποιητικὴ ζωὴ, τὰ ἑπτὰ χρώματα τῆς ἴδιας. Μὲ τὸν τρόπον ἀπτόν, καὶ δὲν ἔχω καμ-
μιὰν ὄρεξη νὰ κάνω κριτικὴ τῆς ἐμπνευσης, πιάνει μ' ἓνα μαγικὸ σχεδὸν τρόπο θᾶμα τοῦ Οὐράνιου τόξου μὰ πλουσιώτερο καὶ πιὸ ζωντανὸ ἀπ' τὸ φυσικὸ, ἔτσι πὺθ θα-
ροῦμε πὼς βλέπουμε σὰ μωρὰ, πρῶτη φο-
ρὰ τὴν πρόσκαιρη παραμυθένια χάρι του. Κι' ὅλα ἀπτὰ δοσμένα μὲ ἐξάισιους ρυθμοὺς κι' ἀπαλότατα μέτρα, ἀφήνοντας πιὰ τὸ μονοκόμματο καλπασμὸ στὸ στίχο, ἀλλὰ συμπλέκοντας, κατὰ τὸν τρόπο πὺθ πολλὲς φορὲς δίδαξε ὁ Παλαμάς, τὶς λέξεις σὲ μιὰ συγχορδία μέτρων πὺθ ἀναγκαστικὰ σὲ σπρώχνει νὰ νοιώσεις τὸ περιλαμπρο βασι-
λειο τῶν ἤχων καὶ τοῦ Ρυθμοῦ. Ὁ Ἐλύτης εἶναι νέος κι' ἔχει κριτικὸ μυαλό. Ἔχει συνεπὼς τὴ νίκη μὲ τὸ μέρος του.

Τὴ στιγμὴ πὺθ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ποιητὲς μας καὶ γενικὰ τοὺς διανοουμένους μας ἔχουν χάσει τὰ νερά τους, ἄλλοι ἀφτοχτο-
νοῦν, ἀναίτια ἢ ὄχι ἄλλοι φοροῦν τελοου-
γικὲς ἀλυσίδες καὶ σπερμολογοῦνε τὰ ἄγια τῆς τέχνης τους κι' ἄλλοι δανείζονται ἀπὸ τὸ λαὸ τὰ πολυτιμὰ του δημιουργήματα καὶ δὲν τὰ ξεφλᾶνε παρὰ νοθεμένα, ἔ-ας ποιη-
τῆς ἀληθινός μᾶς προσκαλεῖ νὰ σπάσουμε τὴν παραξήγηση, πὺθ ἔδιξα στὴν ἀρχὴ καὶ πὺθ θελητὰ, ἀνθρώποι ἔξω τῆς ἐποχῆς μας τὴν διαιωνίζον. Ἔχει ἀπλώσει τὰ χέρια του σ' ὅλες τὶς γωνίες τῆς γῆς καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα, στοὺς νέους τῆς πατρίδας μας

Ἡ μικρότερη θυσία εἶναι νὰ τὸν γνω-
ρίσουμε. Ξερετε πὼς ἄβριο θέλουμε βᾶσεις γιὰ τὸν πολιτισμὸ μας. Ὁ Ἐλύτης εἶναι

προορισμένος νὰ παίξει ἀπὸ τοὺς πρῶτους ὀρόλους σ' ἀπτόν τὸν πολιτισμὸ γιὰτὶ νομί-
ζω πὼς ἔχει τὰ κατάλληλα προσόντα. Κιὰ πὼς θαρρεῖτε θὰ ξεκινήσουμε; χτυπώντας δε-
ξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν. . . ἀποστέωση, τὶς ἀφελεῖς καὶ χαριτωμένες ποιητικὲς εἰκονίτσες πὺθ συγκινούσανε μέχρι τὴν ῶρα ῶματικὰ κορι-
τσόπουλα. Στὴν ἄβριανὴ ζωὴ μας, χίλιες μορφὲς πρέπει νὰ τραγουδηθοῦν καὶ μάλι-
στα νὰ τραγουδηθοῦν ἀντρίκια, νεανικά, καλοτονημένα, αἰσιόδοξα, παλληκαρίσια.

Ἄπτὰ τὰ σπάνια νομίζω πὼς τὰ κατέ-

χει ὁ Ὀδυσ. Ἐλύτης, μέχρι τὴν ῶρα μᾶς τό-
δειξε καθαρά, ἀργήσαμε κάπως νὰ πάρουμε μυρωδιά, ἀλλὰ δὲν εἶναι καθόλου ἄργα καὶ ἡ ζωὴ εἶναι μπροστὰ μας. Μάλιστα, ὅπως λέει κι' ὁ ἴδιος:

«Ὡ νὰ βαδίσει κανεὶς στὸ πλάι ἐνὸς συντροφοῦ φωνάζοντας ὀλοῦθε τὰ αἰσθη-
ματὰ του . . . νὰ ἐνωθεῖ πάλι μὲ τὰ στοι-
χεῖα πὺθ τὸν ἔκαναν μιὰ γιὰ πάντα νὰ ζήσει!»

ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΗ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ

Αὐτὴ ἡ μέρα πέρασε χωρὶς καμμιὰν ἀπόχρωση.
Τόσο διαφορετικὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες μέρες
(Ἴσως ἡ ἀπαρχὴ ὁμοίων ἡμερῶν.)

Ἔσβυσε ἔτσι ἀνάλαφρη ὅπως ἦρθε:
Χωρὶς νὰ παιχνιδίσει ὁ ἥλιος στὰ κλαδιά.
Τράβηξε τὶς κουρτίνες τῆς μὲ διάκριση ἢ νύχτα.

Μιὰ μέρα τόσο διάφορη ἀπ' τὶς ἄλλες
Χωρὶς τὰ σύμβολα τοῦ «πλὴν» καὶ τοῦ «σὺν» π' αὐλακῶνον
τὴ σκέψη

Χωρὶς νὰ βαραίνει κᾶν τὴ ζυγαριὰ τῆς μνήμης
Πὲς σὰ μιὰ σαπουνόφουσκα πὺθ τὴν τρυπήσαμε μὲ τὴν
καρφίτσα

Σὰν τὸν καπνὸ τσιγάρου χωρὶς ἄρωμα.

Ἔτσι ἔπεσε ἓνα φύλλο ἀπὸ τὸ καλαντάρι
Δίχως τὸν παραμικρῶτερο ἦχο.
(Χάθηξε καὶ δὲν ψάξαμε νὰ τὸ βροῦμε.)
Ἔμεινε τὸ συρτάρι μας ὅπως τ' ἀφίσαμε.

Ἴσως λές πὼς δὲν ἦτανε κᾶν μιὰ μέρα
Μόνον πὺθ σήμερα φωνάζουν ἀρνητικὰ οἱ ἀριθμοὶ
Τὸ ρολοῖ γυρισμένο ἓνα ἀκόμη εἰκοσιτετράωρο.
Λές, πὼς περάσαμε ἀσυνείδητα τὰ μεσάνυχτα,
Ἔνα ὀλόϊστο, ἀσφαλτοστρωμένο δρόμο. . . . .

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ

Ζούμε σήμερα μιὰ έντονη ζωή γιομάτη από πνευματικές και ψυχικές άνησυχίες. Το λογικό κι η γνώση έρευνούν γύρω μ' επιμονή και δυναμικότητα από τή μιὰ πλευρά κι από τήν άλλη οι αισθήσεις κι ο ψυχικός κόσμος ζητάνε μ' έκδηλη λαχτάρα τή συγκίνηση και τὸ γέμισμα τῆς ανθρώπινης ζωῆς με πλούσιο περιεχόμενο. Καί βρίσκουμε τή λύτρωση τῶν πρώτων στήν Έπιστήμη και τῶν δευτέρων στήν Τέχνη. Έτσι εμπνευσμένοι και συνειδητοποιημένοι από τήν ίδια τήν ανάγκη τῆς εποῆς γινόμαστε τὰ πιὸ ἀληθινὰ και πραγματικὰ παιδιά τῆς. Τίποτε πιὰ δὲν πρέπει νὰ μείνει κατακάθι στὸ κρουσταλλένιο ποτήρι με τήν ἀπλή ανθρώπινη ζωή. Τὸ καθένα νὰ πάρει τή θέση του μέσα στὸν έαυτό μας κι ἔξω στὸν κόσμο μας ἀπλὰ και ὠφέλιμα πού νὰ μᾶς γεμίζει πεποιθήση κι ἀγάπη γιὰ τὸν ἀνθρώπινο χαρακτήρα. Κι ἂν σήμερα ζητᾶμε μιὰ Έπιστημονική ἀλήθεια πού θὰ μᾶς κάνει τῆ ζωῆ πιὸ θετική και πρακτική, αὐριο ξεκινᾶμε γιὰ τήν κατάκτηση τῆς τέχνης πού θὰ μᾶς δώσει ὁμορφιά και περιεχόμενο στήν τέτοια ζωή. Ὁδηγοὶ και ἀποδοτικοὶ δουλευτὲς τὰ δυνατόν μας Νιάτα πού πάνω τους βασίζουμε τὴ δύναμη τῆς θέλησης και κάθε εἰπαινετὴ προσπάθεια.

Στὸ Πανεπιστήμιο μας πούναι μιὰ μικρογραφία τῆς κοινωνίας μ' ὅλες τῆς ἀνησυχίες και τὰ ρεύματα πού τήν κλονίζουν φτιάχνεται σήμερα κάτι πιὸ στεριωμένο και σίγουρο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Φοιτητὲς και Φοιτήτριες πιὸ συγκεκριμένοι και ἀπλοὶ πιὰ στῆς σχέσεις ἀνάμεσά μας πρώτα, πιὸ θετικοὶ κι ἀφροσιωμένοι στῆς σπουδὲς και στῆς ἐπιδιώξεις μας νοιώθουμε τὸ σήμερα νᾶναι καλύτερο ἀπὸ τὸ χῆς και τὸ αὐριο ἀπὸ τὸ σήμερα. Τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας, ἡ χαρὰ τῆς γόνιμης και καρποφόρας πνευματικῆς συναδελφικῆς δουλειᾶς ἔχει κατανοηθεῖ πλήρως πιὰ ἀπ' ὅλους μας πού φροντίζουμε πρὸς πᾶς νὰ βγοῦμε ἀκόμη πιὸ καλοὶ και δυναμωμένοι ὑστερα ἀπὸ κάθε προσπάθεια. Καὶ πρώτα πόση ἀπλότητα και πραγματικότητα στῆς σχέσεις ἀνάμεσά μας. Καμμιά πιὰ διάκριση στή διαφορὰ τῶν ξεχωριστῶν φύλων.

Ἡ κοινὴ μόρφωση και γνώση τῆς Έπιστήμης, τὸ μοίρασμα τοῦ φτωχοῦ πιάτου

τῆς φασουλάδας στή Λέσχη, ἡ κοινὴ συμμετοχὴ στή διοργάνωση τῆς ἐκδρομῆς και τοῦ γλεντιοῦ πού θὰ χαρίσουν τὴ χαρὰ και τὴ διασκέδαση-δῶσανε μιὰ συναδελφικότητα τόσο ἀπλή και καθαρὴ σάν τὸ τρεχούμενο νερό. Δὲν βλέπουμε στὰ μάτια και στὸ πρόσωπο τοῦ φοιτητῆ και τῆς φοιτήτριας πρὸς τὸ αἰσθητὴ τῆς συνεργασίας τὴ βαθειὰ ἀλληλοεκτίμηση πού πηγάζει ἀπὸ τήν κατανόηση τοῦ χαρακτήρα και τήν ψυχὴ τοῦ συνεργάτη και συνάδελφου, τὸ νιώσιμο τῶν ἀδυναμιῶν και ἐλαττωμάτων ὅπως και τῶν δημιουργικῶν στοιχείων και προτερημάτων του.

Έτσι δουλεύουμε συμπληρώνοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο και κάνουμε τὸ ἔργο μας και κάθε τι πού καταπιανόμαστε ὅσο μπορούμε πιὸ τέλει και ὠφέλιμο. Έπαψε πιὰ κείνο πού μᾶς κρατοῦσε ξένους κι ἀπρόσιτους τὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλο. Έπαψε πιὰ ὁ φοιτητὴς νὰ βλέπει στή φοιτήτρια τὴν κοπέλλα πού θὰ τοῦ ικανοποιῶσε σκοτεινὲς κι ἐλεύθερες ἐπιθυμίες και ἡ φοιτήτρια στὸ φοιτητὴ τὸ νεὸ πού μπορούσε νὰ περάσει μαζί του μιὰ ἔξνοιασθη κι ἐπιπόλαιη ζωὴ ἔτσι γιὰ νὰ σκοτώνουν κι οἱ δυὸ τὸν καιρὸ τους και νᾶχουν νὰ θυμοῦνται ἀργότερα «τίς τρέλλες τῆς φοιτητικῆς ζωῆς» ὅπως λένε. Δὲν ἀκούγαμε και δὲν βλέπαμε στὸ προτολεμικὸ Πανεπιστήμιο πρὸς καθημερινὰ ἐπιπόλαια αἰσθηματικά ἀνάμεσα στοὺς φοιτητὲς πού ξευτέλιζαν και κουρέλιαζαν ἔτσι κάθε ἡθικὴ τους ὑπόσταση και ἀρχὴ ἢ πάλι εἶχανε γίνει οἱ φοιτητὲς μας ὑλιστὲς—παράδεργε τὸ δρεῦμα τῆς εποῆς— και ἀποβλέπανε μονάχα στήν ἱκανοποίηση τοῦ ἐνστικτοῦ πού βιασμένα και χωρίς σκέψη οἴχανε στή σεξουαλικὴ τους ζωὴ. Καὶ βλέπαμε γύρω μας νέους νὰ ὑψώνουν τὰ μάτια μ' ἄφωνα ἐρωτηματικά και νὰ ζητᾶν τὴ λύση και τὴν ἐξήγηση τοῦ μυστηρίου - γιατί πραγματικὸ σκοτεινὸ μυστήριο ἔχει καταντήσει τὸ σεξουαλικὸ ζήτημα - ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους πού θὰ εἶχαν ἀπ' τὴν πείρα τοῦ ὄσοτου και ἡθικοῦ βρεῖ τὸ δρόμο. Μὰ κανένας δὲν μπορούσε νὰ δώσει τὴ λύση και νὰ τοὺς βοηθήσει· κι ἀφήνονταν νὰ τοὺς παρασῆρνε τὸ στρέβλωμα τοῦ ἐνστικτοῦ τοῦ ἐξελιγμένου ἡθικοῦ ἀνθρώπου και νὰ τοὺς φέρνει μέχρι

τὴν τελευταία βαθμίδα τῆς ἀποχτήνωσης. Μὰ ἦθε ἡ έντονη ζωὴ τὸ συγκλόνισμα ἀπ' τὰ συνθέμελα τοῦ κτήριου τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς και ἔυπνησε μέσα μας - ὄχι σ' ὅλους ὁμως ἀκόμη- τὸ σωστὸ δρόμο και τὴν κατανόηση τῆς ἀλήθειας. Κι ὄχι πῶς λύσαμε οὐκί τὸ σεξουαλικὸ μας πρόβλημα - τὸ βασικότερο κεφάλαιο τῆς ζωῆς- μὰ σήμερα εἴμαστε πιὸ προσγειωμένοι, καθαροὶ και ἀπλοὶ στῆς σχέσεις μας και πιὸ πραγματικοὶ μ' ὅτι ζητοῦμε τὸ σεξουαλικὸ πρόβλημα δὲν θὰ λυθεῖ πρὸς μονάχα σὲ μιὰ γενικὴ λύση ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς πλατύτερης κοινωνίας. Σήμερα δὲν ζητᾶμε πρὸς ὅτι ἀνταποκρίνεται στὸν κόσμο μας, στὸ πνεῦμα, στήν ψυχὴ και στὸ σῶμα μας οἷτε δημιουργοῦμε σκοτεινὲς και βρώμικες καταστάσεις πάνω στὸ σεξουαλισμὸ. Βλέπει ὁ νέος και - εἰδικὰ γιὰ μᾶς τοὺς φοιτητὲς - στὴ νέα τὴ συντροφίσα τῆς ζωῆς τὴ συνεργάτισσα στήν πνευματικὴ δουλειὰ τὴν ἀδελφὴ του ψυχὴ πού συμπληρώνει τὸν ἔσωτερικὸ συναισθηματικὸ κόσμο και δίνει ἀπήχηση και ἀνταπόκριση στῆς ἀνησυχίες και ἐπιδιώξεις του. Ποτὲ δὲν στεριώνει ἕνας γάμος πού στηρίζεται πάνω στὸν σεξουαλικὸ πόθο ἢ σὲ μιὰ συμφεροντολογικὴ και ὑστερόβουλη συμβίωση. Μονάχα ἡ ἀμοιβαία σεξουαλικὴ συμπλήρωση και ἡ

ἀπόλυτη ψυχικὴ και πνευματικὴ κατανόηση και συγγένεια θὰ φέρει τὸ πραγματικὸ ἡθικὸ ἀποτέλεσμα. Έτσι προσπαθοῦμε νὰ δώσουμε μιὰ σωστὴ λύση και ἀπόκρισὴ στὸ αἰώνιο σκοτεινὸ πρόβλημα τοῦ σεξουαλισμοῦ. Ὅσο μπορούμε πιὸ συνετὰ και γερὰ νὰ φυτρώσουν οἱ γερὲς σωστὲς ἰδέες πάνω στὸ σπουδαιότερο ζήτημα τῆς ζωῆς. Χρειάζεται ὁμως δύναμη και ἀποφασιστικότητα - πού εὐτυχῶς ὄλοι οἱ Νέοι και οἱ Νέες ἔχουμε - γιὰ νὰ βάλομε ἕνα τέλος και νὰ δώσουμε τὴ σωστὴ κατεύθυνση πάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ και στοὺς ἄλλους παραστρατημένους στὸν κατήφορο και παραστρατημένους ἀπὸ τὸ χαμηλὸ και βρωμερὸ ἐνστικτο τῆς ἐκπόρνευσης. Ὅλους - στήν ἡλικία μας - ἀπασχολεῖ έντονα τὸ ζήτημα αὐτό. Τὸ νοιώθουμε νὰ ὀρθώνεται μπροστὰ μας πολὺπλοκο κι ἀπειλητικὸ κι ὁμως δὲν εἶναι πρὸς τὸ πιὸ ἀπλὸ και καθαρὸ.

Δὲν ταιριάζει σὲ μᾶς σήμερα τοὺς Νέους καμμιά ἄλλη στάση πρὸς τὸ ν' ἀντιμετωπίζουμε ἡθικὰ και ἀνθρώπινα τὸ σεξουαλικὸ μας πρόβλημα ἀφοῦ ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ἀντιμετώπισῆς του χαρακτηρίζονται οἱ γερὲς προοδευτικὲς κοινωνίες και πάνω του στεριώνονται οἱ πολιτισμοὶ τῶν κρατῶν.

ΚΑΙΤΗ ΜΑΝΙΑΤΗ

ΥΜΝΟΣ

Έλένη,
Έτσι ψηλὰ πού στέκεις ὠραία και παγερὴ, κάτι
Ἀρχαία ἀγάλματα πού χάϊδεψεν ἄερνη σμίλη
Και τὸν θαυμασμὸ μόν' τοῦ ὕψους των ἡ ἀπελπισία ἐκράτει
πῶς μοιάζεις!
Σὲ φοβοῦμαι. Κι ἂν μιλῶ δέομαί σου ὦ ἀνέγγιχτη φίλη!

ΑΠΑΝΤΟΧΗ.

Εἶναι γλυκὸ νὰ περιμένεις,
ν' ἀνοίξουν δυὸ χειλάκια και νὰ ποῦν,
« Ἀγάπη! »
Κι' ἦσυχά δυὸ χέρια τῆς χαρᾶς σου,
ναρθοῦν και νὰ σταθοῦν
μὲς τὰ δικὰ σου.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΝΑΡΒΑΣ

ΑΠ' ΟΣΑ ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ.

Από παντού μας έρχονται οι έκδηλως συμπάθειες και αγάπης των νέων φίλων μας. Οι νέοι βρήκαν αυτό που τους έλειπε: το περιοδικό τους και χαίρυνται μ' ένθουσιασμό την έκδοσή του. Με συγκίνηση δημοσιεύουμε παρακάτω αποσπάσματα από γράμματα που πήραμε, γράμματα που φανερώνουν τι κενό ήρθε να συμπληρώσει το «Ξεκίνημα». Καταλαβαίνει κανείς πόσο θέλουμε να δημοσιεύσουμε όλα τα γράμματα που πήραμε—άλλα και πόσο αδύνατο είναι αυτό με τον ελάχιστο χώρο που διαθέτουμε. Πάντως επιφύλασσομαστε να συνεχίσουμε στο έρχόμενο φύλλο.

—**Ο Γιάννης Πρωτόντης** μας γράφει: «Είμαι φοιτητής κι από τους νέους εκείνους που δλόψυχα ποθούσαν ένα περιοδικό που θα γινόταν «ο έκφραστής και υποστηρικτής όλης της πνευματικής και καλλιτεχνικής ανάπτυξης των φοιτητών κι όλων γενικά των μορφωμένων νέων της Θεολογικής και της Β. Ελλάδας». Με την έκδοση του «Ξεκινήματος» βλέπω εκπληρωμένο τον πόθο μου κι αυτό με κάνει χαρούμενο κι ευτυχισμένο. Θα μ' έχετε κι έμένα μαζί με τόσους άλλους νέους θερμό υποστηρικτή.

—**Ο Γιώργος Φτίκας**: «... Με χαρά κι ένθουσιασμό χαιρετώ την έκδοσή σου αρχίζεις να γιομίζεις ένα κενό μεγάλο, την έλλειψη ενός φιλολογικού έντύπου των νέων. Το Ξεκίνημά σου το γενναίο και το γεμάτο εμπιστοσύνη για το μέλλον είναι το θριαμβευτικό ξεκίνημα της Μακεδονικής νιότης που διψούσε τόσα χρόνια για κάτι της Νιότης και της Τέχνης μαζί...»

—**Μ Αίμ. Μπεζά**: «Κοντά στην πολύμορφη δράση του ΕΟΠ έπρεπε ασφαλώς να προστεθεί και το περιοδικό που άρχισε να εκδίδεται. Τώρα κανείς μπορεί να ισχυριστή ότι ο δμίλος αγκάλισε τη φοιτητική νιότη χωρίς να λείπει υπερβολές. Χάρη στη μικρή έκδοση ζή κανείς σε αδιάκοπη επικοινωνία με τους συναδέλφους του και αναπνέει τον άερα της φοιτητικής Ζωής...»

—**Η Ά. Ρογαλίδου** γράφει: «Το κοίταζα το κοίταζα κι εγώ δεν ξαίρω πόσο το όμορφο το ζωύλλο. Παράξενα ανατριχίλασα στην επαφή του λείου και γιαλιστερού χαρτιού του. Το χάιδεμα ήδονικά, έπινομα και ή ματιά μου γελούμενη παρακολουθούσε το χέρι που γλυτρούσε στη γαλαζόλευκη επιφάνεια... Κι αυτός ο άρμονικός συνδυασμός του άσπρου και του γαλάζιου κι αυτή η άστραφτερή εμφάνιση μου φάνηκαν μετωμένα από υποσχέσεις πως θα σταθή αξιο να γεμίσει το άδειο που υπήρχε γύρω μας, δίπλα μας μέσα μας, παντού... Μπορεί να μην είναι άρτιο το «Ξεκίνημα» μπορεί νάχει έλλειψεις. Όμως θαρρώ πως πρέπει να μείνουμε Ικανοποιημένοι βλέποντας ανάμεσα στις σελίδες του, τον πυκνωμένο νεανικό ένθουσιασμό να ξεχειλίζει για δημιουργία και την ένδομη λαχτάρα του φοιτητικού κόσμου α-

νεξάρτητα από τις έπιστημονικές του έπιδιώξεις να θυσιάζει ένα μέρος της δυναμικότητάς του στο «βωμό της Τέχνης».

—**Ο Φώτης Πρασίνης** «Βαστώ ακόμα άπάνω στην καρδιά μου όλα τα λόγια το φώς και τη ζέστα των γραφών του περιοδικού της 3ης και της 4ης σελίδας... Το Πανεπιστήμιο πρέπει νάχει το περιοδικό του. Εύχομαι δλόψυχα να δικαιώνει πέρα για πέρα το «Ξεκίνημα» την άποστολή και τη δέωση της προτελευταίας του σελίδας.

—**Η Μάρω Παπαδοπούλου** «Το Ξεκίνημα» με τις πιο άγνες προθέσεις και τα πιο ευγενικά κίνητρα, το «Ξεκίνημα» που είναι γεμάτο ένθουσιασμό δεν μπορεί παρά να φτάσει κάποτε, να φτάσει όπουδήποτε σ' ένα τεματισμένο από μια πλήρη έπιτυχία!...»

—**Ο Γ. Χατζής**: «Αγαπητό μου Ξεκίνημα» ή έκδοσή σου είναι κάτι που ούτε να το όνειρεύτώ δεν τολμούσα. Γιαυτό και διάβασα με άνειπότη χαρά όλες τις σελίδες σου. Βρίσκει βέβαια κανείς αρκετές άτέλειες κι αδυναμίες στην έξωτερική εμφάνιση καθώς και στο περιεχόμενο του πρώτου σου τεύχους, αλλά καταλαβαίνει όμως ο καθένας επίσης ότι έχεις μέσα σου τη θέληση και τη δύναμη να γίνεις και να γίνεσαι πάντα καλύτερο σε κάθε σου έκδοση. Και στην προσπάθειά σου αυτή θα μ' έχεις και μένα ειλικρινή φίλο και υποστηρικτή σου.

—**Ο Άρ. Κωστής**: «Πρώτη φορά στη ζωή μου ένθουσιαστήκα τόσο πολύ αντικρίζοντας ένα κοινούργιο περιοδικό. Η προσπάθειά σας είναι ύπεροχη και χωρίς προηγούμενη, γιαυτό μη σταματήστε, μη χάσετε το θάρρος σας, προχωρήστε και να έστε σίγουροι για την έπιτυχία! γιατί τέτοιες προσπάθειες δεν μένουν άκαρπες, αλλά δικαιώνονται από τους ανθρώπους και τα πράγματα. Να προσέχετε όμως πολύ, και οι πιο τολμηρέ και οι πιο ζηλευτές ένεργειες μπορούν να πάνε στο βρόντο, αν δεν άγρυπνείτε, αν δεν ελέγχετε τον εαυτό σας και τις πράξεις σας σε κάθε σας βήμα. Είναι πολύ σοβαρό το έργο σας. Χωρίς να θέλω να δείξω πως είμαι κανένας σπουδαίος σας ύπόσχομαι ειλικρινά ότι θα κάνω ό,τι περνάει απ' το χέρι μου και απ' την καρδιά μου για να ένοχοώσω το «Ξεκίνημά μας».

—**Ο Άν. Παντόπουλος**: «... Όταν είδα στη βιβρίνα του «Συρόπουλου» το «Ξεκίνημα» σταμάτησα εκστατικός και δεν τολμούσα να πιστέψω τα μάτια μου. Μπήκα μέσα κι άγόρασα 2 τεύχη, ένα για μένα κι ένα για το φίλο μου... Με το τύπωμα σου «Ξεκίνημα» τυπώθηκες με άσθητα γράμματα στη μνήμη μου και στην ψυχή μου... θα είχα να κάνω μερικές παρατηρήσεις για το περιεχόμενο και την εμφάνιση του πρώτου τεύχους, αλλά το νοιώθω πως αυτό είναι πολύ πρόωπο. Το πρώτο φύλλο είναι μια δοκιμή, και ή δοκιμή σου αυτή να έστε βεβαίοι ότι είτανε πολύ πετυχημένη. Τα άλλα φύλλα, το δεύτερο, το τρίτο, έκτο είναι κείνα που θα δείξουν τη δύναμη και την αδυναμία. Άλλ'

αυτό δεν είναι μόνο δική σας δουλειά, αυτό είναι και δική μας ύπόθεση, είναι έργο όλων των φοιτητών και των μορφωμένων νέων που ξαίρουνε πολύ καλά και θα ένισχύσουν δλόψυχα μια τόσο αξιοθαύμαστη πρωτοβουλία...»

Η ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ

Το δροσερώτατο και γεμάτο νεανικότητα άρθράκι του καθηγητή κ. Α. Σιγάλα που δημοσιέψαμε στο περασμένο φύλλο, κοντά στις τόσες άλλες άπλετες και σοφές του σκέψεις έχει και μια πολύ σωστή, κατά τη γνώμη μας, αντίληψη για τη στάση μας άπέναντι στον άρχαίο Έλληνικό και Βυζαντινό πολιτισμό. Κανένας βέβαια δε θα βρεθή ούτε σε μας ούτε σ' δλόκληρο τον πολιτισμένο κόσμο που ν' άρνηθή τη μεγάλη μορφωτική δύναμη των μνημείων του Λόγου και της Τέχνης των Άρχαίων και των Βυζαντινών μας προγόνων. Άλλά και κανένας επίσης, πιστεύουμε, δε θα βρεθή σήμερα προπάντων που να υποστηρίξει στα σοβαρά ότι πρέπει να είμαστε τυφλά προσκολλημένοι στους Άρχαίους Έλληνες και στους Βυζαντινούς και να τους μιμούμαστε δουλικά.

Εμείς ζούμε τη δικιά μας ζωή και γι αυτό πιστεύουμε μαζί με τον κ. καθηγητή ότι κάθε πνευματική μας ένεργεια από τη δικιά μας, τη νεώτερη μας έλληνική ζωή πρέπει να ξεκινά και σ' αυτήνη πάλι να ξαναγυρνά.

Εξάλλου, ύστερα από τόση πολύτιμη πείρα, είναι πιά πασιγνωστό ότι με την άντιγραφή, με τη φωτογράφηση, με τη δουλική μίμηση, με το ξαναύρισμα σ' έναν παλιό πολιτισμό, δεν δημιουργείται πραγματικά κανένας πολιτισμός.

Άληθινός και καινούργιος πολιτισμός δημιουργείται μονάχα όταν οι όλων των ειδών δημιουργοί του σπνρίζονται πρώτα και ξεκινάνε από τη γνώση και την αγάπη της δικιάς τους ζωής κι έπειτα μελετούν με στοργή και ξαναζούνε δημιουργικά τους περασμένους πολιτισμούς με τα ιδανικά τους. Κι απ' όλους βέβαια τους περασμένους πολιτισμούς για τον κάθε λαό γενικά, ιδιαίτερα όμως για μας τους Έλληνες ο άρχαίος Έλληνικός πολιτισμός προπάντων κι ύστερα ο Βυζαντινός είναι και είναι ένα ύπεροχο αντικείμενο μελέτης, ένα θαυμάσιο και πολύτιμο μέσο και κίνητρο για τη δημιουργία ενός λαμπρού κι άντάξιου νεοελληνικού πολιτισμού.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Π.

ΟΙ ΧΟΡΟΙ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Ο φετινός καρνάβαλος ζωγραφισμένος στα πρόσωπα όλων μας πέρασε δίνοντας μια καινούργια άδηση στην έκπολιτιστική κίνηση και χαρά αναβιώνοντας σύγχρονα και πολεμικές συνθήκες μέσα στο Παν/μίο μας. Μεγάλη κίνηση και προθυμία παρατηρήθηκε γύρω από τους χορούς, έτσι ο Ε.Ο.Π. για να δώσει λίγη χαρά σ' όσους μπορούσε

περισσότερους φοιτητές διοργάνωσε χορούς σε τόπους... Ιερούς για μας στη Λέσχη και στο Άναγνωστήριο, που ασφαλώς θα ήταν πλούσιο ύλικό για τη στήλη της «κοσμικής» ένώς περιοδικό.

Με πρωτοβουλία του Ε.Ο.Π. διοργανήθηκαν 2 χοροί την πρώτη Κυριακή της Άποκριάς στη Λέσχη και την τρίτη Κυριακή στο Άναγνωστήριο που έγινε ο πρώτος έτήσιος Άποκριάτικος χορός του Ε.Ο.Π. μέσα σ' ένα πλούσιο άποκριάτικο διάκοσμο... με διάφορες σατυρικές παραστάσεις που έφτιαξαν οι Ζωγράφοι μας.

Σ' αυτόν ήρθαν ο πρύτανης ή έποπτεία των καθηγητών του Ε.Ο.Π. και άλλοι και το κέφι άναψε με το συρτό που χόρεψαν επί κεφαλής τον πρύτανη και τους καθηγητές.

Τα σατυρικά έμμετρα των φοιτητών για τους καθηγητές και τους συναδέλφους των, οι διάφοροι τυπίστες που βγήκαν ένθουσιασαν και καταχειροκροτήθηκαν.

Με πρωτοβουλία της φοιτ. έπιτροπής «Οϊκου Φοιτητού» έγιναν δύο χοροί με μεγάλη έπιτυχία και εινε αξιο συγχαρητηρίων για τη διοργάνωση και το πλούσιο σατυρικό πρόγραμμα που παρουσίασαν.

Ιδιαίτερη έπιτυχία είχε το σκέτς που γράφτηκε και παίχτηκε απ' τους φοιτητές του Οϊκου.

Τα ένθουσιώδικα και γεμάτα νεανικό παλμό παιδιά της Γεωπονίας διοργάνωσαν το χορό τους στη Λέσχη για τους άρρωστους συναδέλφους τους.

Εξαιρετική έπιτυχία είχε ο διάκοσμος που έγινε σε... βάρος των πύκων του Σείχ-Σου και ή μεγάλη όρθητρα που παρουσίασαν, μόνο που δυσραστήθηκαν λιγάκι γιατί τους σατύρισε ο Ε.Ο.Π. απ' τη δική του σκοπιά.

Συνεχίζοντας την ώραία αυτή προσπάθεια τη διοργάνωση χορών κατά σχολές, που φέρνει πιά κοντά τους φοιτητές της κάθε σχολής και συντελεί στη δημιουργία μιας ψυχικής κοινότητας και συλλογικότητας που φέρνει πλούσιους ψυχικούς καρπούς ή Φυσικομαθηματική σχολή στις 5 του Μάρτη διοργάνωσε το δικό της Χορό.

Οι γιατροί μας άφίνοντας για λίγο τα ψαλιδία και τα μαχαίρια τους στις 12 του Μάρτη έκαναν το δικό τους χορό σε στενό κύκλο: ποιος ξέρει τι μακάβρια άστεία ήβελαν να προετοιμάσουν.

Στις έρχόμενες Κυριακές έχουν το λόγο οι νομικοί και οι φιλόλογοι και...παρ' όλιγο να τους ξεχνούσαμε οι θεολόγοι μας που περιφρονούν τα έγκόσμια.

ΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Την Κυριακή στις 12 του Μάρτη και ώρα 3 μ. μ. έγινε στην αίθουσα της Εΰξεινης Λέσχης Φιλολογικό μνημόσυνο για την μνήμη του μεγάλου μας Ποιητή που πριν από ένα χρόνο πέθανε, του Κωστή Παλαμά.

Τὸ φιλολογικὸ τμήμα τοῦ Ε.Ο.Π. εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ φανερώσει τὰ συναισθήματα ποὺ ἔκλειναν οἱ ψυχὲς ὄλων τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου μας καὶ καταπίεστηκα μὲ τὴν τέλεση τοῦ μνημόσυνο αὐτοῦ μὲ πνεύμα πλήρους κατανόησης καὶ γνήσιας ἐθνικῆς συγκίνησης.

Ἡ ἐπέτειο τοῦ θανάτου τοῦ Κωστή Παλαμά, μίᾳ προσωπικότητας σημαντικῆς καὶ δημιουργικῆς στὸ καλλιτεχνικὸ καὶ ἔθνικὸ στερῶμα τῆς Ἑλλάδας δὲν ἔπρεπε καὶ δὲν μπορούσε νὰ περάσῃ μέσα στὴ σιωπῇ.

Γιομάτῃ ἀπὸ παλμὸ συγκίνησης ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῶν φοιτητριῶν καὶ φοιτητῶν στὶς ἀπαγγελίες μερικῶν ποιημάτων τοῦ Ποιητῆ («Ἀνατολή», «Ρόδου μοσχοβόλημα», ἐν' ἀπόσπασμα ἀπ' τὴς «Ἐκατὸ φωνές» κ' ἕνα ἀπ' τὴν «Ἀσάλευτῃ Ζωῇ»). Πλημμυρισμένη ἀπὸ βαθεῖα ἐγναμοσύνη ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῶν φοιτητῶν, νὰ μιλοῦν ὁ ἕνας γιὰ τὸν δημοτικιστὴ Παλαμά κ' ὁ ἄλλος γιὰ τὸν «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου».

Ὁ τιμημένος Ἕλληνας Ποιητῆς, ποὺ τίμησε τὴν Πατρίδα του καὶ στὰ οἰκόπεδα τῆς Παγκόσμιας ποιήσεως μᾶς παραχώρησε καὶ πεθαίνοντας ἀκόμα τὴν τιμὴ νὰ τὸν τιμοῦμε σὰν πνευματικὸ Πατέρα καί, πολλές φορές, σὰν Ὁδηγό.

Ν. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

Ἡ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΗ ΦΕΛ

Ἡ ΖΩΗ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΛΕΞΗΣ

Στὸ πέρασμα τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου τοῦ Μάρτη δὲν ἔγινε στὸ φοιτητικὸ σوسαίτιο καμμιὰ σημαντικὴ μεταβολή. Ἡ κρίσις τοῦ λαδιοῦ συνεχίζεται καὶ ἔχει φτάσει στὴν ὀξύτερη τῆς μορφή δηλ. τὴν ἔλλειψη.

Τὰ ταλαιπωρημένα προσφυγικὰ καὶ ἐπαρχιώτικα φοιτητικὰ στομάχια καινούργια στέρηση ἀντιμετωπίζουν. Οἱ ἐνέργειες τῆς ΦΕΛ καὶ τῆς Εἰδικῆς ἐπιτροπῆς προνοίας φοιτητῶν ὤδηγησαν στὴν ὑπόσχεση γιὰ μελλοντικὴ παραλαβὴ λαδιοῦ.

Ὅμως ἡ ἀπαντοχὴ κ' ἡ ὑπομονὴ μονάχα ψυχικὲς ἀνησυχίες μπορούνε νὰ πρᾶνουνε. Καὶ φυσικὰ τὰ πεινασμένα στομάχια δὲ χορταίνουνε μὲ ὑποσχέσεις. Στὸ προηγούμενο φύλλο εἶχαμε ἀποταθῆ στὸς ἐμπόρους γυνικὰ γιὰ νὰ ἐπισχύσουν τὴν Λέσχῃ, εἰδικότερα τώρα ἀπευθυνόμεστε τοὺς λαδέμπορους τῆς πόλεως μας.

Εἶναι δύσκολο τάχα νὰ δώσουνε ἀπὸ 20 ὀκάδες λαδί ὁ καθένας στὸ φοιτητικὸ σوسαίτιο σὲ μιὰ τιμὴ ποσιτῆ; Ἡ μήπως ἡ ἱκανοποίησις ποὺ θὰ νοιώσουνε ξαίροντας πὼς τὸ λαδί αὐτὸ θὰ συντηρήσῃ τοὺς στύλους τῆς μεταπολεμικῆς μας κοινωνίας, δὲν ἀξίζει τὸ κέρδος τῆς διαφοράς ποὺ θὰ πάρουνε πουλῶντας τὸ ξέω; Ἐμεῖς δὲν τὸ πιστεύουμε καὶ περιμένουμε τὴν πίστη μας αὐτὴ νὰ τὴν δικαιώσουνε οἱ λαδέμποροι.

Δὲν χρειάζονται, νομίζω, ἀναλύσεις γιὰ τὴ σημασία ποὺ ἔχει ἡ καλὴ ἢ τοῦλάχιστο στοιχειώδης λειτουργία τοῦ σوسαίτιο. Εἶναι αὐτοφάνερο τί ρόλο παίζει γιὰ τὸ φτωχὸ φοιτητὴ τὸ πιάτο τῆς Λέσχης.

Ἐνα ξεχωριστὸ εὐχάριστο στὸ δεκαπενθημέρο τοῦτο εἶναι γεγονός ὅτιτὰ δύο τμήματα τῆς ΦΕΛ, τὸ ταμειὸ ἀπόρων φοιτητῶν (ΤΑΦ) καὶ τὸ ὑγειονομικὸ τμήμα ἀρχίσαν νὰ παίρνουν Ζωὴ ἂν καὶ ἀκόμα βρίσκονται στὸ στάδιο ἀνάπτυξης. Ἡ ἔκκλησις τῆς ΦΕΛ στὸς φοιτητὲς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἀλληλοβοήθειας ἀκούστηκε μὲ κατανόηση. Στὸ δεύτερο 15ῆμερο τὰ τμήματα αὐτὰ θάχουν νὰ παρουσιάσουνε σίγουρα μιὰ συγκεκριμένη ἐκπλήρωσις τοῦ σκοποῦ τους, δηλ. τὴν ἀνακούφιση τῶν φοιτητῶν ποὺ ὑποφέρουνε καὶ ποὺ δυστυχῶς δὲν εἶναι λίγοι.

Καὶ κοντὰ στὰ παραπάνω, τὸ βαπόρι τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ξαναφάνηκε στὸ λιμάνι μας. Εἶναι γεγονός ὅτι αὐτὸ τὸ ξαφνικὸ του φανέρωμα χαροποιῆσε ὅλο τὸν κόσμο τῆς Θεογίνης. Ἐμᾶς ὅμως τοὺς φοιτητὲς τὸ ἀντίκρουσμά του μᾶς ἔκανε νὰ νοιώσουμε ἰδιαίτερο σκίρτημα. Πλέχτηκαν κιόλας ἕνα σωρὸ θρύλοι γύρω ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ καρραβιοῦ. Εἴμαστε σίγουροι—καὶ τὴ βεβαιότητά μας τὴ στηρίζουμε σὲ προηγούμενη πείρα—πὼς στὸ μοίρασμα τῶν δώρων—ἔτσι τὰ βλέπουμε ὅλοι—ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ξεχάσει. Ὑπενθυμίζουμε μόνο πὼς οἱ πεινασμένες μας ἀποβήρες, τὰ καζάνια καὶ τὰ στομάχια ἀπ' τὰ κουτιά του παντέχουνε νὰ χορτάσουνε μὲ κάτι τὸ καινούργιο αὐτῇ τῇ φορᾷ. Ἄλλωστε κ' ἡ θέση τῆς ἀποθήκης μας εἶναι προνομιακὴ. Βρίσκεται καὶ κοντὰ στὰ Γραφεῖα καὶ κοντὰ στὸ βαπόρι, καὶ νὰ περνᾶνε τὰ καλά μπροστὰ ἀπ' τὴ Λέσχῃ καὶ νὰ μὴν ἔρχονται καμπόσα μέσα...

Ἐπέροχο εἶτανε τὸ θέαμα τῶν Φοιτητῶν ποὺ ἀγνάντευαν ἀπ' τὴν ἀποθήκῃ τῆς Λέσχης τὰ μεστὰ ἀπὸ ὑποσχέσεις κουτιά ποὺ περνούσανε ἀπὸ μπροστὰ. Τί ματιές εἶταν ἐκεῖνες ποὺ ρίχνανε! Κοντεύσανε νὰ κινηθῶν μόνον τὸς τὰ κασονάκια. Λίγο νὰ τὰ σμπῶν-ξει κ' ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς μὲ μιὰ πέννα καὶ χαρτί καὶ νάτα κ' ἄλας.

Μὰ φτάνει, θαρρῶ πὼς ἔγινε πολὺς λόγους γιὰ τὰ τρόφιμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καὶ ἴσως νομιστῇ πὼς δυσπιστοῦμε γιὰ τὸ πάροισμο τοῦ μερτικοῦ μας. Δὲν συμβαίνει τίποτε τέτιο. Μονάχα ποὺ ὄπου νὰ τὰ πάρουμε αὐτὰ τὰ τρόφιμα ἐμεῖς οἱ φοιτητὲς ὄνειροπολοῦμε. Ἄλλωστε τὸ ὄνειροπόλημα εἶναι παλιὰ φοιτητικὴ ἀρρώστεια, μόνο ποὺ τὴ φορᾷ αὐτῇ τὰ ἀντικείμενα τῆς δειροφαντασίας μας εἶναι πράγματα πεζότατα καὶ καθόλου ἀέρινα κ' ἄλλα, ἀπλοῦστατα εἶναι φανταστικὲς ἀκόμα νουτοῦρ μόρτ. Ὅμως τὰ δειρὰ μας αὐτῇ τῇ φορᾷ δὲ θὰ μείνουν δειρὰ ἀλλὰ θὰ γίνουνε καὶ πραγματικότητα.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΒΛΙΑ ΚΑΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ἐντιφωγγίσματα

Ὁ κ. Κατσόγιαννης ἀγαπᾷ αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε συνήθως «ἀπλὴ μελωδία». Δὲν τοῦ ἀρέσει ἡ ρητορία, οὔτε ὁ ἀτάμφορος καὶ δὲν ἔχει βάλλει σκοπὸ του νὰ μᾶς πῇ μεγάλα πράγματα. Τραγουδᾷ τὶς χαρὲς καὶ τὶς

λύπες τῆς ζωῆς, τὶς κοινές, τὶς καθημερινές, αὐτὲς ποὺ νοιώθει κάθε ἄνθρωπος, τραγουδᾷ τὴ φύση, τὸν ἔρωτα. Κι ἡ φωνὴ του διατηρεῖ πάντα τὸν ἴδιο ἀπλὸ καὶ ἤρεμο τόνο—ἴσως μονότονο λίγο, γιαντὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο—ἕνα τόνο χαμηλό, ὀλιγαρκῆ καὶ μετριόφρονα. Κι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀπλότητα κ' ἡ σαφήνεια μαζί μὲ μιὰ σχετικὴ λιτότητα στὴν ἔκφραση καὶ τὴν αἴσθησις τοῦ περιπτῶ εἶναι αὐτὰ ποὺ χαρακτηρίζουνε τὴν ποίησις τοῦ κ. Κατσόγιαννη.

Ὁ οὐρανὸς φεγγαβολαίει,
κ' ὄλη σου ἡ νιότη, δίχως ἔννοια
παιδιάστικα χαμογελαίει
στὰ μάτια σου ζαφειρένια.

Κ' ἂν κάτι ἐρθεῖ σὲ μιὰ ἐποχὴ
στὸν πόθο τὸν δικὸ σου ἐνάντια
τρέχουν τὰ δάκρυά σου, βροχὴ
ἀπὸ πολύτιμα διαμάντια.

Κ' ἂν τῆς ψυχῆς τὸν οὐρανὸ
μιὰ μαύρη σκέψη τὸν σκεπάσει,
σύννεφο καλοκαιρινὸ
εἶναι κ' αὐτὸ, ποὺ θὰ περάσει

Εἶναι ἀλήθεια πὼς μιὰ τέτοια ποίησις μπορεῖ νὰ μᾶς ξεκουράσει, νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ πολλές φορές. Νομίζω ὅμως πὼς παραπάνω δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἱκανοποιήσει. Δὲ δονεῖται ἀπὸ τὶς βαθύτερες ἐκεῖνες νότες ποὺ θάχανε τὴ δύναμη νὰ εἰσχωρήσουνε μέσα μας καὶ νὰ μᾶς συγκινήσουνε. Δὲν ἔχει οὔτε κὰν τὸ χάρισμα τῆς πρωτοτυπίας, γιὰ νὰ μᾶς ξαφνιασῇ ἔστω μιὰ στιγμὴ καὶ νὰ μᾶς κάνει νὰ τὴν προσέξουμε περισσότερο Αὐτοῦ τοῦ εἶδους τοὺς στίχους τοὺς ἔχουμε διαβάσει κ' ἄλλες φορές μᾶς ἀρέσανε ἴσως κάποτε μὰ τώρα εἶναι ἀλήθεια, μᾶς ἀφίνουνε λίγο ἀδιάφορους. Ἄπάνω σ' αὐτὸ τὸ μοτίβο, εἶναι γραμμένα ἕνα σωρὸ τραγούδια—δικῶν μας καὶ ξένων—καὶ ὁ κ. Κατσόγιαννης δὲν τὸ ἀνανεώνει, δὲ μᾶς λέει—μὲ μιὰ λέξη—τίποτα τὸ καινούργιο. Θάμουνα ἀδίκως ἂν ἔλεγα, πὼς μερικὲς φορές δὲν πετυχαίνει ἀξιόλογα πράγματα ποὺ μὲ τὴν δροσερότητα καὶ τὴν ἀφέλεια τους μᾶς θυμίζουνε κάποια τραγούδια ὠρισμένων ξένων ρομαντικῶν τοῦ περασμένου αἵωνα. Ἄνᾶφραρα παραπάνω τὴ «Νιότη» ἀπ' τὰ καλύτερα—ἴσως τὸ καλύτερο τραγούδι τῆς συλλογῆς Ἄκουστε καὶ τὴν «Πεταλοῦδα».

Ἐσὺ πετᾷς δὲν περπατᾷς
κ' ὅμως ἀφίνεις πίσω ἀχνάρη

προσέξε μὴν πεπαρτᾷς
ἡ ἀγάπη μοιάζει μὲ λυχνάρι.

Κ' ἂν ἀγαπήσεις μὴ βιασθεῖς
σὰν πεταλοῦδα νὰ χυμῖσθεις
στὴ φλόγα του. Θὰ ζαλισθεῖς
καὶ τὰ φτερά σου θὰ μαδήσεις.

Γενικὰ ὁ κ. Κατσόγιαννης εἶναι ἀρκετὰ κύριος τῆς τεχνικῆς του κ' ἔχει καὶ στιχουργικὴ κ' ἔκφραστικὴ εὐχέρεια. Κι' αὐτὸ βέβαια δὲν εἶναι λίγο. Ὅμως οἱ στίχοι του μᾶς ἀφίνουνε τὶς περισσότερες φορές ψυχροῦς. Γιατί; Δὲν ἔρω. ἴσως γιατί εἶναι γραμμένοι σ' ἕνα στυλ—ἔξερασμένο πιὰ. ἴσως γιατί ἔξω ἀπὸ τὴν ἀπλότητά τους δὲν ἔχουν τίποτα τὸ σοβαρότερο καὶ τὸ βαθύτερο. ἴσως γιατί ζητοῦμε σήμερα ἀπὸ τὴν Τέχνη κάτι τὸ οὐσιαστικώτερο, γιατί τέλος μὲ μιὰ λέξη δὲν ἔχουν τὴν δύναμη νὰ μᾶς συναρπάσουνε, νὰ μᾶς συγκινήσουνε.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΔΡΩΣΤΑΚΗΣ

Ο ΤΥΠΟΣ

—Στῇ «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ» τῆς 1ης καὶ 15ης Ἰανουαρίου, καὶ 1ης Φεβρουαρίου ὁ Κλ. Παράσχος, ὁ Τ. Παπατζώνης καὶ ὁ Τ. Ἄγρας γράφου-νε γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Ναπολέοντα Λαπαθιώτη Σημειώνουμε ἀκόμα τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Μανώλη Καλομοίρη «Ἡ ζωὴ μου καὶ ἡ Τέχνη μου» τὸ δοκίμιον τοῦ Πάνου Καραβία («Ἀνθρώπινὸ μέτρο») τὸ «Παραμῦθι» αὐτοβιογραφικὲς σελίδες τοῦ Κλ. Παράσχου καὶ ποιήματα τῶν: Ν. Λαπαθιώτη, Μυρτιώτισσας, Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου, Ν. Μεσηνέζῃ κτλ.

—Κυκλοφόρησε τὸ πρῶτο φύλλο τῶν «ΝΕΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» ποὺ ἐπανεκδίδονται διμηνια πιά λογοτεχνικὴ ἐπιθεώρηση (Γενάρης 1944) Δημοσιεύονται ἕνα ἀνέκδοτο ποίημα τοῦ Κ. Παλαμά, ἡ πρώτη συνέχεια τοῦ νέου μυθιστορημάτος τοῦ Κ. Πολίτη «Τὸ Γυρὶ» τὸ ἐξαιρετικὸ ποίημα τοῦ Γ. Σεφέρη «Ἡ τελευταία μέρα» ἐνδιαφέρουσα μελέτες τῶν Ὁδ. Ἐλύτη, Ἄλ. Σολομοῦ κ.τ.λ.

—Τὰ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ» τοῦ Ἰανουαρίου ἐξέ-νεο σήμα περιλαμβάνουν ὅπως πάντα ἐκλε-κτὴ ὕλη. Ἀρχίζει τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου «Οἱ δύο κ' ἡ Νύχτα» ἐ-πίσης ἡ μελέτῃ τοῦ Ν. Π. Ἀνδριώτη «Τὸ ὕφος καὶ τὰ προβλήματα του στὴ γλώσσα μας». Ἀκόμα ποιήματα τῶν Γ. Δροσίνῃ, Γ. Βαφόπουλου, Κλ. Μιμίκου καθὼς καὶ ἀνέ-κδοτοι στίχοι τοῦ Μαλακάση καὶ τοῦ Ἀλέκου Φωτιάδῃ.

—Στὰ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ» σημειώ-νουμε τὴν ἀπάντησις τοῦ ποιητῆ Ν. Βρετ-τάκου στὴν ἐρώτησι τοῦ περιοδικοῦ «Τὰ σύγ-χρονα ποιητικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ προβλήματα» διήγημα τοῦ Χρ. Λεβάντα, μετὰφρασεῖς τῶν Cestognou, Arollinaire, Corbière κ.τ.λ.

—Ἡ λογοτεχνικὴ κίνησις στὴν πόλη μας ἀρχίζει νὰ ζωηρεύει. Ἄπ' τὶς 15 Ἰανουαρίου κυκλοφορεῖ τὸ δεκαπενθημέρο περιοδικὸ

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» με ποικίλη και έκλεκτη ύλη. Συνεργάζονται νέοι και παλιοί λογοτέχνες της πόλης μας. Στο πρώτο φύλλο άρθρο του Π. Στασινοπούλου με θέμα «Τέχνη και ζωή» ποίημα των "Ανθού Παγωνίτη και Λ. Ποζιοπούλου, κριτική του θεάτρου κ.τ.λ. Στο δεύτερο σημειώνουμε τη μελέτη του Γ. Δέλιου «Ζαχαρίας Παπαντωνίου» τη μελέτη επίσης του Κ. Μαρινάκη «Η δημοτική στην 'Επιστήμη του Δικαίου» ποιήματα των Β. Μορφή, 'Αν. Παγωνίτη. Στο τρίτο φύλλο (20 Φεβρουαρίου) άρθρο του Ν. Γρηγοριάδη μελέτη του Μπ. Νίντα με θέμα «Βορειοελληνική ποίηση» ποιήματα των Στογιαννίδη, Παγωνίτη, Ποζιοπούλου κ.τ.λ. Συνεχίζεται επίσης, από το πρώτο φύλλο, η ενδιαφέρουσα μελέτη του Β. Δεδούση «Η φωνικιά του» Κ. Παλαμά».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.

(Αναγγέλλουμε τα βιβλία που μας στέλνουν τα σ' ένα αντίτυπο και κρίνουμε όσα μας στέλνονται σε δύο)

— Κυκλοφόρησε: **DR. OTTO A. KIELMEYER: DIE ERFINdung UND VERBREITUNG DES BUCH-DRUCKES (Saloniki 1944),**

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

'Από έλλειψη χώρου ή στήλη της «Εκπολιτιστικής ζωής» αναβάλλεται για το έρχομενο φύλλο.—

ΚΥΡ. ΚΙΟΥΡΚ. Το πεζοτράγουδό σας όχι δημοσιεύσιμο. Κυττάξτε και στο προηγούμενο φύλλο που είπαμε γενικά τις γνώμες μας πάνω στο πεζοτράγουδο. 'Η μετάφραση του Carducci αδόουλετη. 'Οσον αφορά τό Λατινικό επίγραμμα επαναλαμβάνουμε πως έπρεπε να μάς στείλετε και τό πρωτότυπο. Γενικά όχι ενδιαφέροντα έχτός από ένα-δυό ΜΠ. ΠΑΡ. ΟΙ «'Ελπίδες» δέ μάς Ικανοποιούν απόλυτα. Καλύτερο ασφαλώς τό «Τά φύλλα βγαίνουν» μ' όλη τη φανερό του επίδραση από τόν "Αγρα, που πολλές φορές γίνεται συνειδητή μίμηση. 'Από σάς περιμένουμε πολλά πράγματα. Χ. ΧΡ. Μάς συγχωρείτε που σάς άπαντούμε λίγο άργά αλλά τά ποιήματά σας είχαν παραπέσει κάπου. Καλύτερο ή «Τρέλλα» και θά μπορούσαμε να τό δημοσιεύσουμε. Κυττάξτε τό περισσότερο, διορθώστε τόν 43 Ιδίως στίχο και ξαναστείλτε το μας με καινούργια σας. ΜΑΡ, ΠΑΠ. Ευχαριστούμε πολύ για τά καλά σας λόγια. Για τά ποιήματά σας ή γνώμη μας είναι πως δέν είναι ακόμη δημοσιεύσιμα Προσέξτε να μην παρασύρεστε τόσο πολύ από απαισιόδοξα συναισθήματα και καταστάσεις που φέρνουν συχνά (ιδίως στο «'Ισως») πεισιθανασία. Περιμένουμε νέους στίχους σας και... αλλάξτε θέματα.

ΣΟΥΛ. ΧΡΥΣ. Συνεχίστε. Θά γράψετε ασφαλώς καλύτερα. Προτιμούμε τις «Νυχτερινές 'Οπτασίες». Προσέξτε όμως τις χασμωδικές και τό μέτρο σας. Τό άλλο θεματογραφικό. Λ. ΝΑ'Ι'Α. Έχετε ώρισμένα στιχουργικά και μετρικά λάθη. Προσέξτε γιατί δέ θά

μπορέσετε να προχωρήσετε άμα δέ κατέχετε καλά τό μέτρο σας. Κι' αυτό σάς τό λέμε γιατί κατά τά άλλα τά ποιήματά σας είναι αρκετά καλά και με συγκίνηση γραμμένα. ΓΙΑΝ. ΠΡΩΤ. Πολύ συγκινημένη έντύπωση. 'Ασφαλώς όμως γι' αυτό τό λόγο έχουμε περισσότερες αξιώσεις. Δέν πρέπει να διστάζετε ποτέ να μάς στέλνετε συνεργασία ούτε σεις ούτε κανείς άλλος φίλος μας. ΟΙ ύποδείξεις σας όρθές και θά τις λάβουμε ύπ' όψη. 'Επίσης σάς ευχαριστούμε πολύ για τις εύχές σας και δέν άμφιβάλλουμε πως θά μάς βοηθήσετε κι' έσεις όσο μπορείτε στην προσπάθειά μας. ΝΙΚ. ΠΕΡ. Δέν πρόκειται βέβαια για «χρονογράφημα» αλλά για ένα άπλό έσταντανέ που δέν έχει θέση στο «Ξεκίνημα». Στείλτε μας κάτι άλλο.

Γ. ΦΤΙΚ. Αυτό τό κομμάτι θά μπορούσε να γίνει ένα πολύ άραίο και ύποβλητικό διήγημα αλλά χρειάζεται ακόμα πολύ δουλέμα. Θά επιθυμούσαμε να μάς στέλνατε κι' άλλα κομμάτια σας να διαλέξουμε. ΛΕΥΤ. ΝΕΓΡ. Κρατάμε τις δυό μελέτες σας. Αυτό έννοείται, δέν σημαίνει ότι θά δημοσιευτούν τώρα γρήγορα ή ότι θά δημοσιευτούν. 'Αν έχετε τίποτε καλύτερο θά τό προτιμούσαμε. 'Από τά ποιήματά σας ξεχωρίζουμε και κρατούμε τόν «'Αλμπατρος» μ' όλο που ή επίδρασή του από τό όμώνυμο ποίημα του **Bandelaire** είναι άρκετ ζωνρή. Τά άλλα μετριώτερα. ΑΙΚ. ΜΠΕΚ. Μάς συγκινούν οι εύχές σας και σάς ευχαριστούμε θερμά. Προσέξτε όμως πολύ τη γλώσσα σας. 'Η έργασία σας είναι σχεδόν γραμμένη στην καθαρεύουσα. Γράψτε κάτι στη γλώσσα μας, στην άπλή και καθαρή δημοτική μας γλώσσα.

ΑΝΤ. ΝΙΚ. Θά δημοσιευτή. Δέν πρέπει όμως να είναι και τό μοναδικό. Θά θέλαμε να σάς βλέπαμε και προσωπικά. Β. Μάς άρέσει ή ειλικρινεία γι' αυτό και με πραγματική ευχαρίστηση διαβάσαμε τό γράμμα σας. Σε πολλά σημεία έχετε απόλυτο δίκαιο και όπως βλέπετε διορθώθηκαν πολλά πράγματα. Για τό άρθρο «Τό» διαφωνούμε ριζικά και έξακολουθούμε να έχουμε τη γνώμη μας. 'Οσον αφορά τούς «Μεσαιωνικούς δαίμονες» και τά λοιπά «δαιμονικά μάτια» άπορούμε! 'Εμείς δέ βλέπουμε τίποτε τέτοιο στο σύμπλεγμα αυτό. Μολαταύτα ή κριτική σας είναι από τις οδυσιαστικώτερες που μάς έγιναν και σάς ευχαριστούμε για τις υποδείξεις σας. Τό ποίημά σας γραμμένο με αίσθημα και με συγκίνηση αλλά έχει πολλά μετρικά λάθη καθώς και αδόκιμες έκφράσεις. (π. χ. στίχος 9ος κ. λ. π.). ΜΕΝ. ΚΑ'Ι'Ν. 'Εντελώς άκατάλληλα για τό περιοδικό μας. Πέστε μας και σεις ό 'Ιδιος τι θέση μπορούσαν ναχουν στο «Ξεκίνημα».

ΝΙΚ. ΟΙΚ. Δημοσιεύτηκε όπως είδατε τό μικρό που μάς άρεσε περισσότερο. Για τά υπόλοιπα έχουμε αρκετές επιφυλάξεις. ΕΡ. ΚΙΤΣ. Θά ρωτήσουμε και θά σάς άπαντήσουμε. Δέν φανταζόμαστε όμως να ύπάρχει. ΕΛ. ΓΕΩΡΓ. Δέν είναι έπιτυχημένο. 'Εκείνη ή τρίτη στροφή Ιδίως στο «Κι' όμως» δέ σάς σταμάτησε; 'Επίσης άλλη φορά να γράφετε από τη μιá μόνον όψη του χαρτιού.

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΣΥΛΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΑΝΟΙΓΕΙ Η ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Ε.Ο.Π.

**Φοιτητικό πνεύμα—Φοιτητική σάτιρα
Φοιτητική Τέχνη**

ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 31
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

GEN. 9943